

Šiame numery:

Vengrų intelektualai pasisako religijos tema.
Tomas Venclova apie pasaulinės literatūros recepciją šių dienų Lietuvoje.
Velykiniai Antano Jasmanto eilėraščiai.
Pokalbis su šio sezono Chicagos Lietuvių operos meno vadovu ir dirigentu Alvydu Vasaičiu.
Koncertai Chicagoj ir Kolumbijoj.
Kultūrinė kronika.

PASAULINĖS LITERATŪROS RECEPCIJA ŠIŲ DIENŲ LIETUVOJE

TOMAS VENCLOVA

Tradicinė literatūros istorija retokai tesidomi vertimais. Jeigu apie juos ir kalbama, jie geriausiai atveju laikomi marginaliniu reiškiniu, priskiriamu prie kultūros fono. Kiekvienam ar beveik kiekvienam literatūros istorikui labiau rūpi savių autorių ir jų darbai. Toks požiūris atrodo natūralus; tuo tarpu čia vėl turime reikalą su konvencija. Žinoma, vertimai — antrinis fenomenas, bet jų lyginamasis svoris literatūroje dažniausiai ne menkesnis, o kai kada ir didesnis, negu originalios kūrybos. Be to, šių dviejų sferų griežtas ribas sunku nulygti. Daugumos tautų literatūra ir prasideda nuo vertimų. Lietuviai čia nėra išimtis. Mūsų laikais, kada "Gutenbergo galaktika" virto beveik metagalaktika, net labiausiai nutolusios laiko ir erdvės atvilių kultūros emė susilieja. Vertimai bibliografijose, lentynose ir pačioje skaitytojų sąmonėje užima itin daug vietos. Svetimos temos, meninės struktūros, pagaliau mados tolydžio pasisavinamos ir adaptuojamos. Antra vertus, į jas reaguojama kaip į tam tikrą iššūkį — bandoma sukurti kažką savo, kylandio iš savosios tradicijos, bet ne blogesnio. Šis mainų ir konkurencijos procesas literatūrai pravartus — leidžia nuolat atsinaujinti, šalinti sustabarėjusius mechanizmus; net ir literatūrinę kalbą vertėjai tobulina maždaug taip pat, kaip ir rašytojai — daugia kalbos požiūriu toks pat svarus, kaip ir Donelaičio, o geras Proust'o vertimas svėrtų daugiau, negu dvidešimt romanų.

Be abejonės, vertimų srityje pasitaiko deformacijų ir spragų (o kur gi jų nepasitaiko?). Visada preferuojamos — nebūtinai pelnytai — didžiųjų tautų literatūros. Deformuojamaisi veikia rinkos fenomenas, intelektualinė bei informacinė inercija, pastaruoju metu — Vakarų pasaulyje — jau ir tam tikras kultūrinis persivalgyimas. Vienoks ar kitoks triukšmas informacijos kanale dažnai iškreipia kūrinių ir net visą pasaulinės literatūros vaizdą. To triukšmo priežastys įvairios: sakysime, nepakankama vertėjo kompetencija ar pačios kultūros nepakankamas brandumas. Tačiau egzistuoja dar viena priežastis, kurios poveikis šių dienų pasaulyje stipresnis ir žalingesnis, negu visų kitų priežasčių drauge paėmus. Tai sąmoninga ir planuojama ideologinė deformacija, būdinga totalitarizmo kraštams. Ji pažeidžia Rytų Europos ryšius su pasauline kultūra, nors jų nesunaikina ir turbūt negali sunaikinti. Ji paverčia Rytų Europą atskiru kultūrinio kontinentu, kuriame tyrinėtojas randa daug traagiškų, gal dar daugiau kurioziškų ir groteskiškų reiškinų. Beje, tai liečia ne vien Rytų Europą; manytina, dar labiau liečia komunistinę Aziją, bet toje srityje nesu joks ekspertas. Totalitarinės sistemos ambicija visiškai kontroliuoti kiekvieno žmogaus elgseną ir net mąstyseną, cenzūros ir indoktrinacijos slėgimas, kurį sunku įsivaizduoti tuose kra-

Aleksandra Martišonė

Prisikėlimas (mažytė)

tuose negyvenusiame, duoda keistų rezultatų. Kaip jūros gelmėse, kepsnių kilometrų vandens stulpui slėgiant, gyvuoja patvarūs, bet gana košmariški formų organizmai, taip ir pas mus egzistuoja gyvybinga ir dažnai įdomi, bet deformuota kultūra, kurioje derinasi nesuderinami dalykai — konformizmas ir atkaklus pasipriešinimas. Kartais jie derinasi net vieno žmogaus viduje, kol vienas jų laimi (deja, dažniau laimi konformizmas). Niekur nėra tiek tamsumo, cinizmo, paprasčiausios baimės, bet niekur nėra ir tokio nederbtinio tikėjimo žodžiu ir ženklų, tokio žmonių susidomėjimo

autentiškesne kūrybine apraška, net gerokai sugadinta privalomų "reveransų". Niekur nėra ir tiek raginamo gebėjimo apeiti klūtis, vis dėlto pasakyti dalį tiesos, pasišalinti iš apkurtusio, apnuodyto ideologinio maisto. Slėgimas suteikia kultūrai provinciališką ir karikatūrišką pobūdį; bet jis gimdo ir reakciją, kartais turinčią didelę vertę. Visa tai dera ir mūsų aptariamai sferai. Vertimų situacija Rytų Europoje nėra taip plačiai nagrinėta, kaip originaliosios literatūros ar dailės situacija. Bet ir čia mes regime tuos pačius varžymus, tas pačias groteskiškas disproporcijas ir vien-

pusiškumą, tą pačią akių ar geriausiai atveju daltonistinę ideologinių vadų politiką; antra vertus, regime intensyviausio žmonių pastangas išsaugoti ir net praplėsti savo tautų akiratį, palaikyti bent minimalų — o jei pavyks, ir nevisai minimalų — kultūros lygį, apieti cenzūrą. Bent tol, kol ją įmanoma apeiti.

Dabartinio lietuvių skaitytojo kontaktai su pasauline literatūra yra daugmaž tokie, kaip visų skaitytojų, gyvenančių Rytų Europoje. Lietuva čia gali būti net modeliu, pavyzdiniu tyrinėjimo objektu. Ne per didžiausią Lietuvos knygų leidybą gana lengva aprėpti, statistiš-

kai išanalizuoti. O jos tendencijos yra tos pačios, kaip kitų respublikų ir satelitinų valstybių. Kalbu, žinoma, ne apie leidybinę politikos atžėlus, kurie kartais labiausiai krinta į akis, o apie esmines, struktūrines tendencijas. Kai dėl atžėlų, tai Lietuva yra "apie vidurį" (tiesa, aukso vidurio metafora šičia nederėtų). Jos leidybinė politika maždaug to paties (kartais net truputiuką didesnio) liberalumo laipsnio, kaip Rusijoje, labiau suvaržyta, negu Estijoje, bet žymiai liberalesnė, negu visose kitose respublikose. Iš satelitinų valstybių Lietuva, matyt, pranoksta Bulgariją, gal Rumuniją ir Rytų Vokietiją, bet toli atsilieka nuo Lenkijos ir Vengrijos. Šie tvirtinimai remiasi tam tikru asmeniniu patyrimu ir intucija; platesnis tyrinėjimas juos patikslintų.

Preliminariam ir apytikriam straipsniui naudojau nedaug šaltinių. Tai pirmiausia dvi bibliografinės rodyklės — S. Kėblienės "Užsienio rašytojai lietuvių kalba" (Vilnius, 1970) ir Ch. Spirio "Rusų rašytojai lietuvių kalba" (Vilnius, 1974). Kartu paimtos, jos duoda nemažai medžiagos, charakterizuojančios laikotarpį ligi 1965 metų. Yra jose informacijos ir apie vėlesnįjį periodą, bet čia jas jau reikia papildyti. Ligi 1970 metų galo naujai išleidžiamų knygų sąrašus spausdino "Pergalė"; galėjau naudotis ir "Spaudos metraščių", kurio naujesnieji komplektai yra UCLA bibliotekoje. Bibliografinius duomenis šiek tiek remiu savo patyrimu ir atmintimi: pats esu daug metų vertęs, skaitęs kitų vertimus, dėstęs universitete. Kurį laiką buvau Šiaulių teatro literatūrinės dalies vedėjas ir naujosios lietuviškos tarybinės enciklopedijos užsienio literatūros skyriaus bendradarbis — taigi turėjau progos susipažinti dar su repertuarine ir enciklopedine politika dabartinėje Lietuvoje.

Svetimos literatūros recepcijoje paprastai skiriamos kelios fazės: pirminės informacijos fazė (rašytojo paminėjimas spaudoje, enciklopedinis straipsnelis apie jį ir pan.), vertimo fazė, vertimo recenzavimo ir interpretavimo fazė, įtakos fazė. Tačiau šioje schemoje neatsižvelgiama į momentą, būdingą ypač Rytų Europos kraštams: į privačią "aurą", atmosferą, supančią to ar kito rašytojo vardą. Neišverstas, neišspausdintas ir net neminimas autorius vis dėlto virsta pokalbių ar net rimtųjų studijų objektu, daro esmingesnės įtakos, negu kai kurie plačiai propaguojami. Tokia recepcija yra veikiau elitinė, kartais rizikinga, gresianti nemalonumais, kartais su snobizmo atspalviu, bet mūsų sąlygomis ji gana svarbi. Dažnas rašytojas skaitomas ne lietuviškai, o, sakysime, lenkiškai (lenkų knygynas Vilniuje — reikšminga kultūrinio gyvenimo vieta, ir ne vienas mūsų yra pramokęs lenkiškai vien tam, kad galėtų legaliai nusipirkti ir perskaityti Bernanos, Malraux ar Norman Mailer). Pasitaiko Vakarų autorių, neišverstų į lietuvių kalbą, bet prienamų rusiškai. Būna ir didesnių kuriozų — pavyzdžiui, išgarsėjusį

(Nukeita į 2 psl.)

„Dievas ir aš“ — vengrų intelektualai diskutuoja religijos temą

Vengrijos Komunistų partijos pozicija religijos atžvilgiu yra aiški ir nedviprasmiška: marksizmas ir krikščionybė niekad filosofiniai nesuvaržė, nes juos skiria ideologinė praraja. Tačiau ideologinių skirtumų, esą, negalima panaikinti administracinėmis priemonėmis — tikintuosius reikia ne užrėkti, bet įtikinti, nes Vengrijos konstitucija garantuoja institucinę ir asmeninę tikėjimo laisvę.

Tie žodžiai, kaip tikintieji Lietuvoje be abejo pastebės, niekuo nesiskiria nuo oficialiųjų pareiškimų, kuriuos paskelbia Vilniaus įstaigos. Skirtumas tarp Vengrijos ir Lietuvos daugiau pasireiškia praktikoje. Vengrų tikintieji turi dalinių laisvių, kurias kartais pamini "Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika" bei "Aušra" ir apie kurias tikintieji Lietuvoje tegali svajoti. Viena tos laisvės aprašką yra religinė spauda — savaitraštis "Už Ember" ir mėnraštis "Vigilia", kuriuos leidžia Vengrų katalikų akcijos organizacija. Abu leidiniai nuodugnai cenzūruojami, bet juose dažnai pasirodo straipsnių, nesutampantių su oficialiąja ateistine politika. Stai "Vigilijoje" neseniai pasirodė trisdešimt penkių vengrų rašytojų, poetų, filosofų bei kritikų atsakymai į katalikų žurnalisto Bela Hegyi anketą apie jų santykį su Dievu.

"Už tai, kas esu, aš dėkingas Dievui", rašo skulptorius Miklos Boros. "Aš kartais Dievą patiriu stipriau, kartais menčiau, bet Dievas visad yra", tvirtina poetas ir dramaturgas Gabor Gorgey. "To Dievo negalima tik garbinti, jį reikia ir mylėti. Aš jaučiu Dievo buvimą pačioje savo būties šerdyje".

Avangardinis rašytojas Ivan Mandy kalba apie savo ypatingą

santykį su Dievu, su kuriuo jis kartais ginčijasi ir kurio humoro jausmu jis žavi. Kitas rašytojas, kalvinistas Geza Paskandi, skelbia paradoksą, kad ateizmas sustiprinęs religijos laisvę, nes tada tikintysis, galintis pasirinkti iš įvairių alternatyvų, esąs vertingesnis už vieną pasirinkimą teturintįjį.

Rašytojas Ferenc Santha, pagarsėjęs Kadarui valdant, tapo tikinčiuoju prieš šešerius metus. Jam Dievas pirmiausia yra vyriausias teistėjas. Santha netiki, kad Dievas kištųsi į žmogaus gyvenimą, nes kitaip nebūtų nei vargšų vargo, nei turčių gėdos.

"Viskas yra palikta Paskutiniam Teismui", tvirtina Santha. Didžiajam vengrų poetui Sandor Weores, Dievas iš esmės yra begalybė. Visatai gali ateiti galas, bet begalybė — ar ją priimtum, ar atmetum — nesikeičia. Weores'ui labai svarbu, kad žmonės semtųsi iš tos "nuolatinės šviesos, kurią Dievas įžiebė mums".

Žydų kilmės vengrų poetas Zoltan Zelk buvo dosniai premijuojamas ir garsinamas Rakošio valdžios metais. Vengrijos Revoliucijos išvakarėse jis prisijungė prie mašininkų ir, revoliuciją užgnaužus, buvo nuteistas trejus metus kalėti už "priešrevoliucinę" veiklą. "Tada aš pradėjau artėti prie Dievo", rašo Zelk. Jo nuomone, yra dvi poetų rūšys — tie, kurie tiki į Dievą, ir tie, kurie kovoja prieš Dievą. Bet net ir pastarųjų kova rodanti, kad jiems reikia tikėjimo. Tebe-galiojanti ir sena tiesa — netikintieji tampa tikinčiais ligonijose ar senatvėje.

Vengrų intelektualų ir menininkų pasisakymai apie Dievą rodo, kad tikėjimas Vengrijoje ne tik išliko gyvas, bet ir pajėgia išsiverbti į oficialiojo ateizmo supamų kūrybinių asmenų dviasis. Įdomūs ir vienuolikos netikinčiųjų pasisakymai tais pačiais klausimais.

"Aš esu ateistas", rašo įtakingas žurnalistas ir partijos linijos aiškintojas Laszlo Robert. "Bet aš gerbiu Kristų, į kurį tiki tiek daug žmonių, ir tuos, kurie sugeba nuosirdžiai jį tikėti".

Nepartinis rašytojas ir žurnalistas Ferenc Karinthy pareiškia, kad jau mokykloje jis nebebuvo religingas. Tačiau jis esąs Europos kultūros kūdikis, ir šventraštis (Nukeita į 2 psl.).

Pasaulinės literatūros recepcija šių dienų Lietuvoje

(Atkelta iš 1 puslapio)

Lampedusa romaną "Il gattopardo" skaičiau ukrainietiskai, nors gerai nemoku tos kalbos (lietuviškai ir rusiškai jis kažkodėl buvo išspausdintas daug vėliau). Originalo kalba su Vakarų autoriais susipažįsta labai nedidelis žmonių skaičius. Kalbos Lietuvoje, kaip ir Rusijoje bei kitur, dėstomos taip, jog jas retas teismoksta. Rašytojų, mokančių porą Vakarų kalbų, tėra vos keli, ir tai vyresnieji. Be to, Vakarų knygos į Lietuvą ilgokai visai nepatekdavo. Dabar įvairiais keliais jų galima gauti, bet didesnes anglišką, prancūzišką, vokišką ar mišrias privačias Vilniaus bibliotekas nesunku suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų. Jas turi daugiausia užsienio literatūrų dėstytojai. Savo ruožtu jie yra dar vienas "informacijos filtras". Patys būdami gana apsišvię, ex cathedra dėl viso pikto beveik nenukrypsta nuo siauros ir dogmatiškos programos — atseit, ne tiek perteikia informaciją, kiek ją pristabdo. Yra vos viena kita išimtis — pavaržių, žinoma, nedera minėti. Iš viso daugialaispė filtrų sistema (kalbų nemokėjimo filtras, dogmatiško dėstymo filtras, cenzūros filtras, pasienio kontrolės filtras, o prireikus ir KGB filtras) gana sėkmingai izoliuoja platesnius skaitytojų sluoksnius nuo pasaulinio literatūrinio proceso. Antra vertus, nemaža dalis vėrčiamos ir įkyriai propaguojamos literatūros nėra nei perkama, nei skaitoma — iš esmės nėra recepcijos objektas. Dažnas nuolatos kartojamas vargas gali būti įkaltas į skaitytojų atmintį, bet tuo ir baigiasi pažintis su juo.

Palikę nuosalyje šiuos svarbius, tačiau beveik nepasiduodančius matavimus fenomenus (juos galėtų tiksliau užčiuopti testai, kurių dabartinėmis sąlygomis skaitytoji nepateiktų), apžvelkime pačių vertimų statistiką. Formaliai žiūrint, Lietuva šioje srityje turi pasiekimų. Knygų vėrčiamas ir leidžiamas daugiau, negu nepriklausomybės metais. Praturtėjo vertimų geografija. Pats jų lygis yra aukštesnis. Valstybinė leidykla garantuoja gana kruopštų (tiesa, dažnai smulkmeniškių ir neliuotųjų) redagavimą. Tačiau liešina manyti, kad ir nepriklausomybės sąlygomis per trisdešimt metų vertimo reikalai būtų žymiai pagerėję. Kas kita yra vertimų politikos nesilepiamas tendencingumas, nenatūralios proporcijos. Bandysiu šį klausimą panagrinėti diachroniškai. Pokario laikotarpis — nuo pirmųjų taikos metų — skirstau į tris dešimtmečius: 1946-55, 1956-65, 1966-75. Paskutiniųjų dvejų metų nebeliečiu — priskiriu juos "dabar-šiai". Nurodytieji dešimtmečiai daugmaž sutampa su trimis tarybinio gyvenimo "eromis" — Stalino periodu (ligi XX partijos suvažiavimo ir liberalizacijos pradžių), Chruščiovo periodu (priduriant pirmuosius pochemiškinius metus, kai dar buvo juntama "atlydžio" inercija) ir Brežnevo periodu. Brežnevo periodą savo ruožtu dar skelbiu perpus: ligi 1970 metų (vyraujanti intrastrukūrinis disidentizmas) ir po 1970 metų (intrastrukūrinis disidentizmas palaipsniui užgnaužiamas, varomas lauk iš sistemos). Šių periodų apžvalga rodo tiek kultūrinio gyvenimo varžymą, tiek išraiškingumą, tiek tam tikrus paslėptus kultūrinis "tendrus" užbrėžtuose siauriose rėmeluose.

Pirmąjį dešimtmetį jau ne kiekvienas prisimena, nors jis suformavo iššią (šiuo metu vadovaujantią) kartą. Tuo periodu Lietuva buvo praktiškai atkirsta nuo pasaulio. Sovietizacijos, taip pat rusifikacijos procesas vyko brutalomis, krintančiomis į akį formomis. Buvo bandoma per trumpą laiką visiškai pakeisti tautos kultūrinę orientaciją. Gal tomis aplinkybėmis jau nevisai dera vartoti žodį "kultūra" (api- brėždami kultūrą kaip konvencijų sistemą, vis dėlto pripažįstame kul-

tūrinį statusą ir stalinizmui, bet jis yra itin degradavusios kultūros atvejis). Visa tai labai ryškiai matyti vertimų srityje. Jų "liūto dalį" sudaro tarybinių rusų rašytojų darbai — beveik vien tik stalinistų ortodoksų produkcija. Tarybinių rusų autorių per dešimtmetį išversta ne mažiau kaip 109, o jų knygų išleista ne mažiau kaip 222. Visur — čia ir toliau — nurodau tik žemutinę ribą: praleidžiu tiek rusų, tiek vakariečių knygas vaikams ir antraeilę nuotykinę beletristiką (žinoma, atranka vietomis yra intuityvi). Per tą patį dešimtmetį iš visų svarbiųjų Vakarų kalbų — anglų, prancūzų, vokiečių, italų, ispanų, portugalų, skandinavų, suomių, lenkų — išversti vos 64 autoriai ir 103 knygos. Niekieno nepalanktas (net ir vėlesniais periodais) rekordininkas yra Maksimas Gorkis: jo išleista 25 atskiros knygos ir dar II tomu raštų (9 tomų raštų pasirodė sekančiame dešimtmetyje). Fadejevas, Furmanovas, Makarenka, Ostrovskis, Solchovas ir kiti būdingi socialistinio realizmo atstovai turi po keltą beveik kiekvienos savo knygos leidimų. Iš visos tos autorių gausybės rasime vos porą tokių, kuriuos vertėtų išvesti ir normaliomis sąlygomis: tai Tinianovas, Pustovskis, Tvardovskis, gal dar vienas kitas (įdomumo dėlei pastebėsiu, kad tada pasirodė ir viena V. Nekrasovo knyga — šandien V. Nekrasovas, aktyvus disidentas, gyvena užsienyje, bet tais laikais jis toks dar nebuvo). Natūralu turėti šiek tiek Gorkio vertimų (tik, žinoma, ne tokią jų Niagarą). Natūralu turėti ir Solchovo (o gal ir ne Solchovo) "Tykųjį Doną". Čia dera prisiminti, jog Gorkis ir Solchovas buvo vėrčiami ir nepriklausomybės laikais. Tačiau dešimtys tarybinių autorių ir šimtai jų knygų yra stačiai "informacinis triukšmas". Tuščio ir žalingo skaitalo visur išleidžiama nemažai, bet vienadienės socialistinio realizmo vertybės tiek savo literatūrinio lygiu, tiek niūria ideologija išsiskirti patį patį blogiausią formą. Daugybė knygų stalinistiniu požiūriu vaizduoja kolektyvizaciją ir suklektivintą, "idealią" kaimą (Babajevskis, Malcevas, Panfirovas, tas pats Solchovas), pramonę (Ažajevs, Kočetovas), karą (Beriozka, Bubenovas ir dešimtys kitų). Išskyrus temą, sunku įžiūrėti ko nors nors jų skirtingumus. Išversta taip pat gana daug antilimperialistinių (atseit, antiamerikoniškų) o- pusų ir didžiulius pseudoistorinių romanų apie senąją Rusiją (pvz., Kostylovo trilogija anuomet labai tema "Ivanas Rustusis"). Prie rusų tarybinių autorių tenka pridurti daugybę analogiškų autorių iš kitų respublikų; nebet jų literatūrinis lygis žemesnis (nors tai nėra labai lengva). Visas šis "privalomas asortimentas" šandien turėtų būti prieš Sečenką ar jau pastarųjų laikų garsų garsų, garsiausių vadams atrodė beprasmiškas, nepilnas, lėšų ir darbo jėgos eikvojimas. Planinga valdžios veikla, sukurusi tokias groteskiškas proporcijas, nedavė norimų rezultatų: lietuvių skaitytojas po Stalino periodo greitai atgavo daugiau ar mažiau normalų vertybių mastą (kiti jo nebuvo nė nustoje), o lietuvių literatūros taip pat nepavyko visiškai integruoti į tarybinių literatūrų konglomeratą. Bet kartos sąmonė liko deformuota, ir tos deformacijos pėdsakus (suprovincialėjimą, tamsumą ir dar blogesnius reiškinius), deja, juntame ligi šiol.

Be tarybinių autorių, šiuo laikotarpiu išversta daugybė rusų klasikų (ligi, apamai paėmus, gausiau negu vakariečių — ne mažiau kaip 32 autoriai, 107 knygos). Išleisti daugiatomiai Puškino, Gogolio, Turgenovo, Čechovo raštų rinkiniai. Tas reiškinys kur kas labiau ambivalentiškas. "Eugenijaus One-gino" ar Čechovo veikalų vertimas ir normaliomis sąlygomis būtų lai-

Vytautas Kaulas

Detalė iš Kryžius Iulij Kamechukpore, Malmė
Nuotr. Vytauto Mažeio

komas pozityviu kultūrinio darbu. Tačiau didžiulė disproporcija ir šia krinta į akis. Išversta daug knygų, idomių (ir tai ne visada) tik rusų literatūros specialistui, kuris jas, žinoma, gali ir turi skaityti originalo kalba (Fonvizinas, Radičevs, Karamzinas, Pomalovskis, Slepovas, Stanukovičius, Maminas — Sibiriakas, daug Ščedro kūrinių). Blogiausia tai, kad rusų klasikais, bent šiuo laikotarpiu, kur kas labiau propaguojami, negu lietuvių klasikais. Maironio, Vaižganto, net Zemaitės, juo labiau Kudirkos raštų leidimas Stalino laikotarpiu, taip pat ir vėliau, vyksta per didelę bėdą, tuo tarpu iš rusų klasikų su esminiais sunkumais susiduria turbūt tik Dostojevskis.

Rusų klasikų vertimas turi tą gerą ypatybę, kad leidžia pragyventi opoziciniams ar mažiau sovietizuotiems rašytojams, drauge kažkaip liudydamas ir jų lojalumą (žinoma, ligi laiko). Šiuo periodu vėrčiamas Balys Sruoga, Kazys Boruta, Kazys Inčiūra (gyvyjū neminėsiu). Iš viso totalitarinėse šalyse vertimų griebiasi stiprios literatūrinės jėgos, dėl to ten ir vertimų lygmuo dažnai aukštesnis, nei kaip Vakaruose. Beje, šį faktą visai pamiršo rusų literatūros tyrinėtojas Jefimas Etkindas; nuo to pamirėjimo prasidėjo jo bėdos, kurios baigėsi tuo, jog Etkindas atsidūrė Vakaruose...

Šiek tiek plečia literatūrinį akiratį ir tuo atžvilgiu yra naudingi kiti respublikų klasikinės literatūros vertimai. Turbūt nieko negalima turėti prieš Sečenką ar jau pastarųjų laikų garsų garsų, garsiausių vadams atrodė beprasmiškas, nepilnas, lėšų ir darbo jėgos eikvojimas. Planinga valdžios veikla, sukurusi tokias groteskiškas proporcijas, nedavė norimų rezultatų: lietuvių skaitytojas po Stalino periodo greitai atgavo daugiau ar mažiau normalų vertybių mastą (kiti jo nebuvo nė nustoje), o lietuvių literatūros taip pat nepavyko visiškai integruoti į tarybinių literatūrų konglomeratą. Bet kartos sąmonė liko deformuota, ir tos deformacijos pėdsakus (suprovincialėjimą, tamsumą ir dar blogesnius reiškinius), deja, juntame ligi šiol.

Be tarybinių autorių, šiuo laikotarpiu išversta daugybė rusų klasikų (ligi, apamai paėmus, gausiau negu vakariečių — ne mažiau kaip 32 autoriai, 107 knygos). Išleisti daugiatomiai Puškino, Gogolio, Turgenovo, Čechovo raštų rinkiniai. Tas reiškinys kur kas labiau ambivalentiškas. "Eugenijaus One-gino" ar Čechovo veikalų vertimas ir normaliomis sąlygomis būtų lai-

vertų, ir, žinoma, tik iš rusų kalbos (lietuviška sinologija tuo tarpu neegzistuoja).

Vakarų autorių vertimai Stalino laikotarpiu atrodė gana apgailestina. Anglams atstovauja keli chrestomatiniai klasikai (Defoe, Swift, Fielding, Dickens, Thackeray, Galsworthy). Naudingas darbas yra gana gausūs Shakespeare'o vertimai (nors A. Churgino vertimo tendencijos daugumai literatūros mėgėjų atrodo ginčytinos). Iš naujųjų autorių randame vieništelį "socialistinį realistą" Aldridge. Tas pats ir su USA literatūra: 13 išspausdintų autorių — arba "nepavojingų" klasikų (Beecher-Stove, Cooper, Longfellow), arba kapitalistinės sistemos kritikai (Dreiser, Sinclair), arba ti-

prie "socialistinio realisto", pvz., vėliau virtęs antikomunistu (ir, aišku, nebevertinamas ir nebeminimas) H. Fast. Truputį daugiau leidžiama prancūzų: Stendhal, Hugo, Merimė, Balzac, Flaubert, Maupassant yra klasikais, Roland, Barbusse arba koks A. Stil — "socialistiniai realistai", o jei ir ne visai, ta bent TSRS draugai, nesmerkę Stalino teroro, pagaliau Voltaire, Diderot veikėliai pasirodė daugiausia antireligijiniai sumetimais. Antireliginės propagandos poreikiai iš viso daro didelę įtaką leidybinei politikai. Kartais inteligentijsa net sugėba juos panaudoti teigiamame prasmė: šalia tikrai pasijaučiančių knygelių išleidžiami tokie "antireligijiniai", kaip Erasmus Roterdamiets, Rabelais ar romėnas Lukrecijus. Vokiečių literatūra Stalino periodu praktiškai nespausdinama (vos 8 knygos per dešimtmetį, įskaitant dvi Heinės knygas); ispanams atstovauja pastangomis, pasirodė šiek tiek Mickievičiaus veikalų. Tai praktiškai viskas. Skaitytojo akiratis iš esmės nenuviena toliau XIX amžiaus; izoliacija nuo tikrojo XX amžiaus literatūrinio proceso yra hermetiška.

Padėtis ima keistis antruoju dešimtmėčiu — Chruščiovo periodu, nors ligi normalumo jai dar toli šaukia. Rusų ir kitų respublikų rašytojai, pirmiausia tarybiniai, tebėra neproporcingai, tiesiog patologiškai populiariai. Ši disproporcija iš anksto numatyta leidyklų planuose. Beje, tas pat liečia ir tarybų per sezoną reikia būtinai pa-

statyti vieną ar kelias tarybines pjeses (tik rusų, tiek kitų tautų), ką nors nepavojingą iš "liaudies demokratijos" ir tik tada galima galvoti apie lietuvių klasiką, pasaulinę klasiką, retais atvejais apie modernią Vakarų dramą.

(Nukelta 3 pol.)

KAJINĖ PARASIE

(Atkelta iš 1 pal.)

jam yra "esminė ir neišsamiama literatūrinė patirtis". Karinthy patsai jaučiasi pažeistas, jei jis mato žmogų, varginamą ar gėdinamą dėl jo įsitikinimų, tikėjimo ar religijos.

Gyula Fekete, rašytojas ir žurnalistas, atsako paradoksu: "Aš esu tikintysis, bet aš netikiu į Dievą. Be to, aš nepriklausau tiems kariniams ateistams, išpareigojusiems iširpdyti, sunaikinti ar nustumti religiją. Nors nei mano tikėjimas, nei protas negali manęs įtikinti, kad Dievas yra, aš nesiginčysiu apie Dievo buvimą, kol žmonės tebetiki į Visagalią Dievą, suteikiantį formą žmonėms, masėms ir tautoms".

Feketės nuomone, krikščionišką etiką galima suderinti su socialistine. Tarsi pakartodamas Lietuvos Katalikų Bažnyčios dažnus pasisakymus apie nureliginto gyvenimo moralinę tuštumą, jis perspėja tuos, kurie stengiasi bet kuria kaina atplėšti tikinčiuosius nuo jų tikėjimo į Dievą ir į religinę dorovę, dar nesukūrus socialistinės etikos religijai pakeisti — etikos, kuri taip stipriai išpareigotų, kaip ir religinė dorovė.

Rašytojas Istvan Söter, vienas iš marksistinės - lenininės literatūrinės kritikos pionierių Vengrijoje, taip pat pabrėžia ypatingą krikščioniškosios etikos svarbą socialistinei visuomenei. Pasak jo, šventraštis — "Didžiausias pasaulinės poezijos pasiekimas" — moko žmones teltis į savo vidines problemas. Söter net daro užuominą, kad socializmas galėtų pasimokyti iš religijos, kuri atmeta abejingumą svarbiųjų klausimų akivaizdoje. Dorovinėje plotmėje jis neranda jokio skirtumo tarp tikinčiųjų ir netikinčiųjų — tikintieji jo tėvynėje jam

arčiau prie širdies, negu abejingieji. "Tie, kurie giliai tiki į Dievą", rašo Söter, "tebesiekia įstatymo ir dorovės, net ir kai jie nustoja jaute reikala tikėti į Dievą. Jo nuomone, tikrai tikintieji į Dievą ir netikintieji siekia to paties tikslo: sukurti žmogaus vertą visuomenę".

Filosofė Agnes Heller rašo, kad nuo pat mokyklinio amžiaus ji buvusi karinga ateistė, nes ji negalėjo įsivaizduoti, kad yra Dievas "virš mūsų, įsakinėjantis mums, žmonėms, kurie turime jo klausyti". Ir šandien Heller tebesitiki, jog ateities pasaulyje toksai Viešpats nebebus reikalingas. "Tačiau", priduria ji, "žiūrėdama į dabartinę pasaulio padėtį, aš apsisprendžiu už Dievą danguje, o ne už žemiškus viešpačius. Aš laikau savo brolius

tuos, kurie klauso savo dangiškojo Dievo ir kurie nepripažįsta jokio kito Dievo šalia Jo, ir tariau tik Jam. Aš neturiu nieko bendro su status garbinančiais ateistais". (Netrukus po šio atsakymo ji išvyko iš Vengrijos, protestuodama prieš kurybinės laisvės varžymą).

Vienuolikos netikinčiųjų vengrų intelektualų atsakymuose ypač į akis krinta trys dalykai. Pirmas, ne vienas jų neužsimą grubia ateistine propaganda. Antra, jų ateizmas nėra sukirtas iš to paties medžiagos rietimo. Trečia, nors ir būdami ateistais, jie pripažįsta didelę religijos etinę ir visuomeninę svarbą. Jų požiūriai dar labiau išryškina oficialiosios ateistinės propagandos Lietuvoje primityvumą.

LZ

DR. K. G. BALUKAS
Akneizija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurģija.
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford)
Medical Building) Tel. LU 5-6446
Jei neatliepiate skambinti 374-8004
Pirmia liguosius pagal susitarimą.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue.
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad.
6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telefonas WA 5-2670.
Resid. tel. WALBROOK 5-3048.

Tel. ofiso HE 4-5849; rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURĖS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt.
1:00 - 5:00 val. popiet. treč. ir šešt.
tik susitarima.

Dr. Jonas G. BYLA-BYLAITIS
GALVOS IR STUBURO LIGOS
2838 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tel. — 476-3409
Valandos pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabineto perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. — GE 6-2400
Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir
ketv. 10-4 ir 7-9; antrad. ir penkt.
10-4; šeštad. 10-3 val.

Ofis. tel. 735-4477; Rez. 246-2839
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURĖ
Specialybė — Nervų ir
Emocinės ligos.
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURĖS
Tel. — BE 3-5893
Specialybė Akčių ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — JK 3-2220
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2836 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val.
vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofis. FO 7-0000 Rez. GA 3-7778
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURĖS
2844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJOS
CHIRURGIJA
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakoma 12 valandų
488-4441 — 581-4005

Išlaigos ir buto tel. 652-1381
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 So. 49th Court, Cedar, Ill.
Kasdien 10-12 ir 4-7
Išskyrus treč. ir šeštad.

Tel. ofiso ir buto: OLYMPIC 2-4150
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURĖS
1445 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
Lietuvų gydytojas
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir
penkt. nuo 12-4 val. popiet. ir 6-8
val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURĖ
KIDIKŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue.
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto
iki 1 val. popiet.
Ofis. tel. RE 7-1168, rez. 238-2919

Ofis. HE 4-1818; rez. PB 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURĖS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
71-08 ir Campbell Ave. kamp.
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir
penktad. 3 iki 7 v. p. p. Tik susitarima

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITE
7051 So. Washenaw — Tel. 778-6766
Pritaikomi akiniai pagal gydytojų
receptus.
Didelis akinų rėmų pasirinkimas.
Val.: pirm., antr., penkt. 10-5:30.
Ketv. 1-8 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p.
Trečiadienis uždarytas.

Tel. — 282-4336
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofis.:
111 NO. WABASH AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Tikrina akis. Pritaiko akinus ir
"Contact lenses".
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POŠLIES IR
PROSTATO CHIRURGIJA
2856 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2380, resid. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso telefonas RE 5-4410
Residencijos telefonas GE 6-0617
Ofiso val.: pirmad. ir ketv. treč.
nuo 1:00 iki 3:00 val. popiet

Ofiso tel. RE 4-5123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGIJA
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad.
2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarima.

Tel. ofiso PB 6-6446
F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURĖS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofis. tel. 586-5166; namų 381-3772
DR. PETRAS ŽLIODA
GYDYTOJAS IR CHIRURĖS
6234 So. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt.
2-7; šeštadienis pagal susitarimą

Perskaite "Draugą", duokite jį kitiems.

Pasaulinės literatūros recepcija šių dienų Lietuvoje

(Atkelta iš 2 pusl.)

Maksimovo, Vladimovo knygos. Gorkis, beje, kažkur dingsta, užtat publikuojama jo antipodo Solženicino "Viena Ivano Denisovičiaus diena". Periodikoje galima rasti Pasternako eilėraščių (tik Lietuvoje — iš visų respublikų — buvo kukliai pažymėtos jo gimimo 75-sios metinės, nors Lietuvos rašytojų sąjungos nariai, išskyrus Kazį Borutą, vienbalsiai pasmerkė "Daktarą Živago"). Iš rusų klasikų pagaliau galima kalbėti apie beveik normalią Dostojevskio recepciją — lietuviui darosi prieinami visi jo didieji romanai, išskyrus "Kipius". Nebe draudžiami kai kurie emigrantai — Leonidas Andrejevas, Buninas (nors ir labai "išsijoti"). Žinoma, proporcijos toli gražu neatitinka tikrojo rašytojų svorio, bet pasirinkti jau yra iš ko.

O Vakarų literatūros recepcijoje įvyksta netgi šoks toks lūžis. Vertimų iš anglų literatūros pagausėja daugiau negu dvigubai. Šalia įprastinių klasikų atsiranda būdgesnių XX amžiaus figūrų (Conrad, Hardy, Kipling, Mansfield, Maugham, Shaw, Wilde) ir du jau mūsų laiko autoriai (John Braine, Graham Greene). Literatūrinis akiratis, anksčiau apribotas XIX amžiumi (po to buvo leidžiamas tik socrealizmas), gerokai pasitūmėja į XX amžiaus pusę. Amerikiečių tarpe rekordininkas lieka Dreiser (8 knygos), netoli jo yra Jack London (6 knygos), bet jau pastebimi ir tokie rašytojai, kaip Bradbury, Caldwell, Faulkner, Hemingway (3 knygos), Saroyan, taip pat Whitman, kiek velkias šio laikotarpio poezija. Prancūzų tarpe ryškiesnių palikimų nematome (dešimtmecio atradimas yra tik Saint - Exupery). Išverčiama gana daug italų modernistų bei neorealitų (Lampedusa, Moravia, Pavese, Pirandello, Pratolini). Pagausėja skandinavų (Björnson, Ibsen, Lagerlöf, Laxness, Salminen, Undset). Net 23 autoriai, 39 knygos atstovauja lenkų literatūrai; ir tai ne tik klasikai, bet ir gana įdomūs dabartinės rašytojai (Andrzejewski, Breza, Konwicki, Lem). Vokietijos literatūra nebėra pusiau uždrausta, kaip Stalino epochoje: pasirodo Schiller (4 knygos), Goethe (2 knygos), Hofmann, G. Keller, pagaliau Brecht ir Dürrenmatt. Tiesa, juos gerokai "praskiedžia" antraeiliai ir trečiaeiliai, ypač Rytų Vokietijos autoriai, ir ši tendencija ilgai išliks stipri. Bet šiaip jau Lietuvos skaitytojas, anksčiau atsilikęs nuo pasaulinio literatūrinio proceso mažiausia šimtmeciu, Chrusčiovo laikais atsilieka daugmaž jau tik penkiasdešimčia metų, retkarčiais rasdamas progą viena akimi dirstelėti ir į dabartį.

Šis trendas išlieka ir Brežnevo laikais, bent jų pirmojoje pusėje. Bandysiu tą epochą apžvelgti labiau analitiškai: padalysiu ją, kaip sakiau, į du penkmečius, o antrąjį penkmetį, artimiausiąjį dabarčiai — dar į j metus. Kurį laiką tebeveikia Chrusčiovo periodo inercija. Čia dera atsižvelgti ir į bendrą sistemą "išklabinimą", ir į tolydžio stiprėjančią humanitarinės inteligentijos disidentizmą, funkcionuojantį legaliose ribose. Matyt, ši ta reikšia ir skaitančiosios visuomenės, knygų rinkos spaudimas, ir net valdžios noras kada-nekada pademonstruoti apgaulingą liberalumą. Dėl šių visų priežasčių kiek plačiau atsidaro durys pasaulinei literatūrai Maskvoje, paskui ją ir Lietuvoje. Lietuviai, kaip ir estai, bando Maskvą vienu kitu centimetru pralenkti. Tiesa, estams tai sekasi žymiai geriau. 1966-70 metų laikotarpis gal yra pats "normaliausias", palyginus su kitais. Per tuos penkerius metus iš rusų kalbos išverčiama ne mažiau kaip 64 autoriai (81 knyga), o iš reikšmingiausių Vakarų kalbų — ne mažiau kaip 99 autoriai (113 knygų); atseit, vakariečiai pranoksta

rusus pusantro karto. Šalia nuolat perspaudinamų ir nelabai perkamų Gorkio, Fadejevo, Furmanovo, Ostrovskio verčių ir žymiai įdomesni rusų rašytojai — Platonovas, broliai Strugackiai, Trifonovas. Be to, lietuviai gauna susipažinti jau ir su visai pirmaisiais Vakarų autoriais. Tai, pvz., anglų Golding, amerikiečių Scott Fitzgerald, Truman Capote, Carson McCullers, Salinger, Updike, Warren. Salinger ir Updike darosi itin madingi ir visai pastebimai veikia jaunuosius lietuvių prozininkus (vyresnę kartą, pvz. R. Lankauską, šitaip veikė Hemingway). Prancūzų literatūros recepcijoje bene svarbiausias įvykis yra Camus "Maro" ir "Svetimo" publikacija, kurią tada Lietuvoje suvokė kaip tikrą stebuklą. Camus, tiesa, jau buvome skaitę, bet tik prancūziškai ar lenkiškai, bet to, naktimis ir paslapčia. Pasirodo dar Sartre "Žodžiai" (o teatre — viena iš jo prastiausių pjesių "Altonos atsiskyrėliai"). Kaip žinome, Sartre ir pats apsilanko Lietuvoje, bendrauja su oficialioju literatūrinio elito ir išvažiuoja įsitikinęs, jog matė laisvą kraštą; iš pradžių tas jo vizitas labai reklamuojamas, paskui, Sartre perėjus į maoistų "tikėjimą", droviai užmiršamas...

Pasirodo gana graži, kultūringai išversta prancūzų klasikų vartinė. Iš vokiečių reikšmingiausi lieka autoriai — Thomas Mann, Brecht, Borchert, Böll, Max Frisch. Labai specifika ir įdomi yra Bobrovskio recepcija. Tas Rytų Vokietijos autorius, neabejotinas intrastatūrinis disidentas, rašęs moderniai ir savotiškai, bet to, lietuviškomis temomis, padarė jaunajai kartai tiesiog stulbinančio įspūdžio ir didelio įtakos — kur kas didesnės, negu Th. Mann ir visi kiti vokiečiai drauge pėmus. Iš įdomesnių italų išleidžiamas Malaparte, kurio rusiškai nėra; o kalbant apie jų klasikus, negalima nutylioti Dantės vertimo, gal ir diskutuotino, bet tikrai geresnio už prieškarinį. Iš belgų publikuojama Verharno knyguė, Pagalima pasirodo dvi antologijos — XX amžiaus Vakarų poezija ir XX amžiaus Vakarų drama. Jose, kad ir labai mažomis porcijomis, pavyksta įvesti į lietuvių kultūrą tokius poetus, kaip Eliot, Auden, Dylan Thomas, Valery, Apollinaire, René Char, Rilke, Celan, Vallejo, tokius dramaturgus kaip Ionesco ir Beckett (pastarusis, tiesa, leidžiamas po truputį spausdinti, bet neleidžiama jų statyti teatre).

Periodikoje, naudojantis vieno kito redaktoriaus liberalizmu ar tiesiog neapsižiūrėjimu, bandoma duoti skaitytojui šiekį tokį supratimą ir apie "tamsiausius", "pavojingiausius" (tiksliau pasakius, žymiausius bei įtakingiausius) XX amžiaus autorius. Anksčiau niekas nedrįsdavo minėti net jų vardų — o jei ir drįsdavo, būtinai išreikšdavo pasibaisėjimą ir pasipiktinimą. Ir dabar jiems reikia "perkūnsargių" — marksistinių ar ne marksistinių straipsnių su derama kritika. Beje, tokie "perkūnsargiai" privalomi ir beveik visiems lietuvių klasikams. Nedaug kas "perkūnsargi" skaito — gal tik korektorius ir cenzorius; bet, reikia pripažinti, šis grynai ritualinis reiškinys vis dėlto būna naudingas. Šiaip ar taip, žurnaluose pasirodo Proust'o, Joyce'o, Kafkos, Mandelštamo, Cvetajevės, vėliau, sakysime, Borges'o, Genet ištraukėles ar atskiri trumpi veikalai. Iš esmės tos "vaistininės" dozės ne ką tereikia — nebent duoda lašą moralinės satisfakcijos vertėjams ir rašytojo gerbėjams. Juk dar neseniai toks Kafka buvo praverdžiuojamas fašistu, o jo raštai, per klaidą patekę į vieną Lietuvos knygyną, buvo nurašyti ir sudenginti (tuo būdu Lietuva bene vienintelė pasaulyje įvykdė Kafkos testamentą). Kada po to spaudoje randi kad ir trumputį, anaiptol ne pirmaeilį jo apsakymą, iš tikro atrodo, jog lai-

Teleforas Valius (1914-1977)

Vėlykų rytas Lietuvoje (medžio raizny)

Kalnėlių šypsenoj mums prisikėlei

ANTANAS JASMANČAS

VERBŲ SEKMADIENIS

Man sakė:
Bus pavasaris, ir iš naujos,
Atbudusios šalies, nuo kvėpiančios pašlaitės,
Ant nusizeminusios asilaitės
Pavargęs Viešpaties mūs atjos
Ilgam kely duokletas ir sukaitęs.
Pripyliau

Stiklą dvelkiančios vėsa beržų sulos
Ir lino patalų liepiai taisyti.
Kai tik šunelis kaime tur sulos,
Kai gatvėje valkų tik šūksniai suskardens,
Išnešiu dubenį aš šalto Jam vandens
Ilausioms Jo kojomis pamirkyti.

VERONIKA

Kai savo nuometu
Aš kruviną Tau veidą nuvaliau,
Atsidusai Tu daug tyliau,
Lyg tuo metu
Pažvelkęs būtų vėjas.
Ir gėstančiom alim pasizūrėjęs,
Pasilūkęs ne ten kelyje, ne —
Tai drobės kruvinam dugne,
O gal kažkur manų?

Bet kur dabar Tu gyveni?
Kur šiandien gyveni Tu, mano Dieve,
Po daugelį, daugelį metų?
Iš reto,
Iš reto dūlo tavo žingsniai skaudūs
Kaip tasyk tuo keliu.
Ir užimti minia nustojo gaudus,
Ir žvilgsniai jos apmaudūs
Pasiviro jau namo...
Ir vienuoj,
Toj vienuoj mirties
Pasimetėm ir mes, paklydę ir basi.
O metai bėgo, metai pėdas mūs
Užpusė ir užtrynė.

Bet šiandien aš atvočiau savo kraičio skrynją,
Ir Tu iš jos lyg kvapas drobės
Pūstelsi ir pasikėlei.
Ne, ne! Ak ne!

Tai tik dugne
Lengvučiai krikšto marškinėliai.

KALVARIJOS KALNĖ

Visi čia šiandien dėvim kaukes
Nykštukų, mūšimų ir idiotų
Iš šilko kuždančio, iš numušiotų
Jau skudurų. Bet kas tenai mūs šaukias,
Tenai kalnėlio pakraštį?
Jo akys blykčioja, veidai karšti,
Ir jis — be kaukės!

Tai Tu? Tai Tu šion minčistute veja
Pas mus negirdint atėjai,
Didysis Juokdarys?
Žiūrėk, visi langai Tau atdari.
O mes, jau besibaigiant dienei,
Vis sakėme: Tave tik vieno
Betruksta čia visiems,
Nuplyšusiems, basiems.

Dabar visi — rašti, važiuoti, pėsti
Čia renkasi. Nebus nė vietos kur susėsti.
Visi, užgniaužę kvapą, laužia.
Visi viens kitą pakauždomis klausia.
Tik Tu greičiau! Tik užsidėki kaukę
Kod ir menkiausia.
Gal tą tenai dar kruviną
Paimk kaukolę
Su dūriu kalavijo.
Čia krauju niekas, niekas nesibijo.
Tiktai greičiau!
Naktis jau slenka vis arčiau, arčiau!
Ir Tu, didysis Juokdarys,
Parodyt pokštą mums turi:
Visi juk slėpiniai Tau atdari!

PRISIKĖLIMAS

Laukų balandžiai ūbuoja pušyse.
Pavasaris, o Viešpatie, pas mus!
Atvožęs juodus arimus,
Žalių raštelį prirašys:
Ir kils giesmė lyg vyturėliai,
Uplėiai užaus ir skardens,
Kad iš numirusio almens
Kalnėlių šypsenoj mums prisikėlei.

Naktis nusilenkė. Ateina Rytas.
Ir Tu atgniaužtą delną pradarai:
Aloe varva pumpurai,
Gumsteliai nusigandę ritas,
Ir obels drobulė tava vinyoja.
Tik kas, o Viešpatie, slidžiais
Taktelių mūsų palėdžiais
Skubės Tau apkabint rasotas kojas?

kai yra gerokai pasikeitę. Bet tai, be abejonės, iliuzija. Vienas ar du apsakymėliai, it toji kregždė, "nedaro pavasario" ir skaitytojų greitai užmirštami. Tai ne tiek literatūrinės recepcijos, kiek bibliografijos faktas.

Jis pagaliau patogus ir valdžiai: pri-
reikš galima tvirtinti, jog Kafka
pas mus neuždraustas (o drauge vis
dėlto jis lieka neprieinamas) Tikė-
davome, kad tokie atvejai turi pre-
cedento vertę, kad sykį išpausdin-

ti po 1970 metų. Invazija į Čekoslovakiją, Siniavskio - Danielio byla ir panašūs įvykiai reiškė, jog veržlės dar sykį — ir dabar jau smarkiai — suveržiamos. Intrastatūriniam disidentizmui liko nedaug vietos. Teko arba taikytis su padėtimi, arba pereiti į atvirą disidentizmą, gresiantį kalėjimu, psichiatrija, kapais, o geriausiu atveju emigracija. Sakau "po 1970 metų", ne po 1968, nes leidyklos ir kitos kultūrinės įstaigos, kad ir gavusios naujų direktorių, porą metų veikia iš inercijos: daugiau mažiau baigiami vykdyti ankstesni planai, užsimojimai ir t.t. Statistika akivaizdžiai rodo, kaip palaipsniui, bet nenukrypstamai grįžtama prie Stalino epochos proporcijų bei tendrų. Lentelėje, lygiai kaip ir anksčiau, pateikiu tik minimalius skaičius: pirmasis jų reiškia autorių kiekį, antrasis — knygų kiekį.

1971	1972	1973	1974	1975
rusų	rusų	rusų	rusų	rusų
13,13	14,14	14,14	15,5	18,18
30,31	26,27	18,21	21,22	20,21

Pamokomi yra ne tik kiekybiniai, bet ir kokybiniai momentai. Iš rusų dar leidžiama ir perspausdinama vertinga klasikinė literatūra (Puškinas, Turgenevas, Leskovas, Dostojevskis, Tolstojus ir kt.), tačiau vėl gausėja "socrealizmo klasikų" (Gorkis, Makarenka, Solochovas) ir ypač menkos kokybės rašėvų, stalinistų ir neostalinistų (Bubnovas, Koževnikovas, Markovas ir panašūs). Kontroversinių ar disidentinių rašytojų visai nebėlika. Iš vakariečių, be "patikrintų" klasikų pasirodo vos trys keturi tikrai įdomūs vardai (Faulkner, Th. Wolfe, Rilke); išleidžiama XX a. pradžios dramų antologija, kurioje randame, pvz., Strindbergą bei Jarry. Atrodo, kad tai jau pabaiga. Reikia dar pridurti, jog šiuo laikotarpiu Lietuvoje (kaip ir visoje Tarybų Sąjungoje) knygų prekyba ima pergyventi savotišką krizę: paklausa kelis kartus viršija pasiūlą, ir bet kokią vertingę knygą žmogus gauna tik aplinkiniams keliais, arba ir visai jos negauna. Knygynuose lieka praktiškai vien propagandinė literatūra: visa kita išperkama per pusvalandį ar valandą, išnešama pro užpakalines duris. Prieš dešimt, penkiolika metų to vis dėlto nebūdavo. Šio reiškinio priežasčių yra daug. Jos ne vien teigiamos (didėjantis susidomėjimas dvasinėmis vertybėmis), bet ir neigiamos (pvz., prestižo vaikymas, spekuliacija juodojoje rinkoje). Knygų tiražai mažoki jau vien dėl to, kad labai daug popieriaus eina įvojama Brežnevo raštams, propagandinėms brošiūroms arba šiaip biurokratijos reikalams. Tuos mažus tiražus žmonės išgrobto, bet, manau, ne visada skaito: knyga traktuojama kaip papuošalas, tam tikras kapitalo įdėjimas, neretai siunčiamas gimimėms ir Vakarų mai-
nais už džinsus (kas, žinoma, nėra labai smertina).

Ypač sustiprėja "juodųjų sarašų" mechanizmas. Tje sarašai yra gana paslaptingas daiktas: nedaugelis žino, — bent aš nežinau, — kokia įstaiga juos rengia ir kokią dažnumu pristato kultūros tvarkdariams. Na, įstaiga apytikriai atspėti galima... Sarašai nėra nustatyti kartą visam laikui: tu gali į juos patekti, gali iš jų ir iškristi, bet patekti lengva, o iškristi itin sunku. Intuityviai pasakysiu, kas į juos įtraukimas. Tokių rašytojų turbūt aštuonios grupės.

1) Disidentai, opozicionieriai ir emigrantai, atseit, beveik visa vertingė dabartinė rusų literatūra (Solženicinas, Siniavskis, Nabokovas, Brodskis, iš ankstesniųjų, pvz., Belas, Bulgakovas, Chodasevičius, Gumiliovas, Viač. Ivanovas, Kliujevas, Zamiatinas). Tatai, žinoma, liečia ir lenkus (Gombrowicz, Hlasko, Miłosz, Mrozek), ir likusiąją Rytų Europą. Pastaruoju metu indekuota praktiškai visa naujoji čekų ir slovakių literatūra. Aiškesnės, kad ir totalitarinės logikos čia stin-
ga. Daug kas priklauso nuo atsitiktinių priežasčių: sykį leidė, sakysime, Bunina, jo jau nebeuždraudė.

2) Reikšmingų antikomunistinių veikalų autoriai — vakariečiai (pvz., Huxley, Koestler, Orwell). "Nepraieina" ir, matyt, negali praeiti netgi neutralūs tokių autorių (kad ir Huxley) darbai. Dėl jų vardų paminėjimo irgi reikia kovoti. Kas be ko, skaitytojas juos vis dėlto žino. Orwell ne tik skaitomas, bet ir žodžiu atpasakojamas. Jo "1984 metai" kad ir mano paties gyvenimo buvo visų svarbiausia knyga. Esu ją smulkmeniškausiai, valandomis pasakojęs dešimtis žmonių, negalinčių jos perskaityti...

3) Vakariečiai rašytojai, palaikę ryšį su komunizmu ir nuo jo atsi-
metę. Tikslia grupių ribą sunku nustatyti, nes ir antrosios grupės autoriai paprastai yra perėję radikalumo laikotarpį. Šiaip ar taip, visi tie, kurie žavėjosi komunizmu, nemažai apie jį sužinojo ir rado reikalo jį pasmerkti, net jei ir neparašė reikšmingų antikomunistinių knygų, yra viename iš pačių juodžiausių sarašų. Tai, sakysime, Breton, Gide, Malraux, Dos Passos, Romains, Silone. Jiems neatleidžiama niekad ir niekur. Paminėsiu kad ir tokį faktą: rengdamas spaudai Antano Venclovos poetinių vertimų tomą, buvau į jį įtraukęs dviejų visiška nekaltų Gide eilėraščių vertimus, atliktus dar 1936 metais. Ne tik vertimai leidyklos buvo momentaliai pašalinti, bet ir man buvo duota suprasti, kad tokie pokštai geruoju nesibaigia.

4) Rašytojai, pasmerkę vienus ar kitus TSRS politikos aspektus — Čekoslovakijos numalšinimą, žmogaus teisių varžymą ir pan. Jiems taip pat pasielgus, juos tą pat akimirką liaujasi spausdinti ar šalina iš repertuarų. Dažnai tik tuo būdu publika ir sužino, kad šis ar tas autorius "nusiėjo". Čia priklausytų 2Böll, Grass, Arthur Miller — arba, sakysime, Saul Bellow ir Ionesco, sutikę jelti į Kontinento redkolegiją. Kadangi pastaruoju metu panašiai "nusiėjo" beveik visi žymesnieji Vakarų rašytojai, ir stačiai nebėlika ko verst, vienas kitas jų, truputį pasikeitus konjunktūrai, gali būti vėl "grąžintas į apyvartą".

5) Katalikai (Bernanos, Chesterton, Claudel, Milašius) arba kiek kitokio pobūdžio mistikai (Meyrink). Vienas kitas jų gali būti spausdinamas mikroskopinėmis dozėmis. Žinoma, apie neabejojama religinių tekstų publikavimą nėra nė kalbos. Išimtis — Greene, Mauriac, Waugh, nes jų metafizinės struktūros skaitytojas (ir cenzorius) ne iš karto pastebi: mato pirmiausia nuotykinį ar psichologinį siužetą.

6) Rašytojai, turintys "reakcionierių", nihilistų ar super modernistų reputaciją. Jiems, kaip sakiau, kartais padeda "perkūnsargis". Tai, pavyzdžiui, Beckett, Borges, Broch, Eliot, Joyce, Kafka, Musil, Svevo, Virginia Woolf, prancūzų "naujojo romano" atstovai — Butor, Robbe - Grillet.

7) Rašytojai, vienu ar kitu laikotarpiu susiję su kraštutiniais dešinišiais sąjūdžiais, nesvarbu, koks to ryšio laipsnis ir forma (Carossa, Ernst Jäger, Papini, taip pat Benn, Céline, Pound). Kai kuriems jų (Hamsun) atleidžiama, nors anaiptol ne iš karto. Neatleidžiama ypač ryškesniems modernistams: sakysime, Pound'o praktiškai negalima minėti.

8) Vadinamieji "pornografi", t. y. rašytojai, atvirai tyrinėję sekso vaidmenį žmogaus būtyje (Bataille, Lawrence, Henry Miller). Čia tarybinė politika paradoksaliai susiliečia su Vakarų dešinesnių sluoksnių pažiūromis. Žinoma, griežtai draudžiama ir žemo lygio erotinė literatūra, kurios Vakaruose gausu. Kai kas galėtų čia pžiūrėti vienintelį teigiamą tarybinės cenzūros aspektą. Aš jo nežinau, nes mora-

Kai kuriuos kitus autorius galima pateikti mikroskopinėmis dozėmis; kai kuriuos — bent minėti straipsnyje ar enciklopedijoje (tai jau laikoma nemažu kultūrinio laimėjimu); bet naujesieji disidentai automatiškai išskirti ir liaujasi egzistavę skaitytojų sąmonėje (taip bent atrodo valdžiai).

2) Reikšmingų antikomunistinių veikalų autoriai — vakariečiai (pvz., Huxley, Koestler, Orwell). "Nepraieina" ir, matyt, negali praeiti netgi neutralūs tokių autorių (kad ir Huxley) darbai. Dėl jų vardų paminėjimo irgi reikia kovoti. Kas be ko, skaitytojas juos vis dėlto žino. Orwell ne tik skaitomas, bet ir žodžiu atpasakojamas. Jo "1984 metai" kad ir mano paties gyvenimo buvo visų svarbiausia knyga. Esu ją smulkmeniškausiai, valandomis pasakojęs dešimtis žmonių, negalinčių jos perskaityti...

3) Vakariečiai rašytojai, palaikę ryšį su komunizmu ir nuo jo atsi-
metę. Tikslia grupių ribą sunku nustatyti, nes ir antrosios grupės autoriai paprastai yra perėję radikalumo laikotarpį. Šiaip ar taip, visi tie, kurie žavėjosi komunizmu, nemažai apie jį sužinojo ir rado reikalo jį pasmerkti, net jei ir neparašė reikšmingų antikomunistinių knygų, yra viename iš pačių juodžiausių sarašų. Tai, sakysime, Breton, Gide, Malraux, Dos Passos, Romains, Silone. Jiems neatleidžiama niekad ir niekur. Paminėsiu kad ir tokį faktą: rengdamas spaudai Antano Venclovos poetinių vertimų tomą, buvau į jį įtraukęs dviejų visiška nekaltų Gide eilėraščių vertimus, atliktus dar 1936 metais. Ne tik vertimai leidyklos buvo momentaliai pašalinti, bet ir man buvo duota suprasti, kad tokie pokštai geruoju nesibaigia.

4) Rašytojai, pasmerkę vienus ar kitus TSRS politikos aspektus — Čekoslovakijos numalšinimą, žmogaus teisių varžymą ir pan. Jiems taip pat pasielgus, juos tą pat akimirką liaujasi spausdinti ar šalina iš repertuarų. Dažnai tik tuo būdu publika ir sužino, kad šis ar tas autorius "nusiėjo". Čia priklausytų 2Böll, Grass, Arthur Miller — arba, sakysime, Saul Bellow ir Ionesco, sutikę jelti į Kontinento redkolegiją. Kadangi pastaruoju metu panašiai "nusiėjo" beveik visi žymesnieji Vakarų rašytojai, ir stačiai nebėlika ko verst, vienas kitas jų, truputį pasikeitus konjunktūrai, gali būti vėl "grąžintas į apyvartą".

5) Katalikai (Bernanos, Chesterton, Claudel, Milašius) arba kiek kitokio pobūdžio mistikai (Meyrink). Vienas kitas jų gali būti spausdinamas mikroskopinėmis dozėmis. Žinoma, apie neabejojama religinių tekstų publikavimą nėra nė kalbos. Išimtis — Greene, Mauriac, Waugh, nes jų metafizinės struktūros skaitytojas (ir cenzorius) ne iš karto pastebi: mato pirmiausia nuotykinį ar psichologinį siužetą.

6) Rašytojai, turintys "reakcionierių", nihilistų ar super modernistų reputaciją. Jiems, kaip sakiau, kartais padeda "perkūnsargis". Tai, pavyzdžiui, Beckett, Borges, Broch, Eliot, Joyce, Kafka, Musil, Svevo, Virginia Woolf, prancūzų "naujojo romano" atstovai — Butor, Robbe - Grillet.

7) Rašytojai, vienu ar kitu laikotarpiu susiję su kraštutiniais dešinišiais sąjūdžiais, nesvarbu, koks to ryšio laipsnis ir forma (Carossa, Ernst Jäger, Papini, taip pat Benn, Céline, Pound). Kai kuriems jų (Hamsun) atleidžiama, nors anaiptol ne iš karto. Neatleidžiama ypač ryškesniems modernistams: sakysime, Pound'o praktiškai negalima minėti.

8) Vadinamieji "pornografi", t. y. rašytojai, atvirai tyrinėję sekso vaidmenį žmogaus būtyje (Bataille, Lawrence, Henry Miller). Čia tarybinė politika paradoksaliai susiliečia su Vakarų dešinesnių sluoksnių pažiūromis. Žinoma, griežtai draudžiama ir žemo lygio erotinė literatūra, kurios Vakaruose gausu. Kai kas galėtų čia pžiūrėti vienintelį teigiamą tarybinės cenzūros aspektą. Aš jo nežinau, nes mora-

(Nukelta į 4 pusl.)

Laisvė, laisvė žmonėms ir tautoms!

Pokalbis su Chicagos Lietuvių operos meno vadovu ir dirigentu Alvydu Vasaičiu

Chicagos Lietuvių opera, išsivysčiusi iš Chicagos Lietuvių vyrų choro 1956 — 57 m. laikotarpyje, jau turi 21 metų praeitį. 21 m. laikotarpyje pasirodė ne tik įprastinėje Marijos aukšt. mokyklos auditorijoje, bet taip pat Civic operos rūmuose, Studabeckerio teatre, didžiuliu McCormick rūmų koncertinėje salėje (vėliau tie rūmai sugėdė ir jų vietoje dabar pastatyti nauji). 21 m. Lietuvių operos istorijoje buvo įvairių vingių ir nemažų laimėjimų. Dirigentai A. Kučiūnas ir V. Marijošius su chormeistrais, režisieriais ir kitais talkininkais stengėsi, kad spektakliai būtų kuo kūrybingesni ir pasiektas kuo aukštesnis meninis lygis. Ilgainiui opera tapo išsivijęs pasididžiavimu. Žinios apie operos kūrybingą kelią pasiekė ir tautą namuose. Kai tauta namuose tuo džiaugėsi, Maskvos trubadūrai pradėjo šaukti, kad išsivijęs "saviveiklinė" opera be ateities, kad, vyresniesiems pasenus, o jauniui nutautus, nebebus vadovų, nei dainininkų.

I tuos piktavalius ir liūdnus spėliojimus ir kartu užgauliojimus, ypač išplaukusius iš Maskvos trubadūrų lūpų, atsakymą duos dvidešimt antras Lietuvių operos sezonas, kai, G. Verdi "Nabucco" operos uždangai pakilus, diriguoti atsistos jau čia išsiviję užaugusios jaunosios kartos muzikas Alvydas Vasaitis, jau nebe tiek kaip dirigentas, bet kaip vyr. meno vadovas. Jo istorinio debiuto proga kreipiausi į muziką Alvydą Vasaitį su keliais klausimais:

— Lietuvių operoje, berods, pradėjote dirbti kaip pianistas — akompaniatorius. Kada tai įvyko ir kurias operas padėjote ruošti?

— Su Chicagos Lietuvių opera pradėjau dirbti 1962 m., kai buvo statoma Verdi "Aida". Tuo metu maestro A. Kučiūnas pakvietė mane akompaniatoriaus pareigoms. Išvykimas iš Chicagos studijuoti kitur privertė mane keleriems metams pertraukti šį talkininkavimą. Maždaug 1967 m., sugrįžęs Chicagą, vėl įsijungiau į Lietuvių operos vienetą. Nuo tada ir teko talkininkauti įvairių operų paruošiamuosiuose darbuose iki pat šios dienos, įskaitant operas: "Gražina", "Traviatą", "Likimo galią", "Jūrą ir Kastytę", "Kaukių balių", "Meilės eliksyrą".

— Apie 1963 m. laikinai išsijungė iš muzikinio gyvenimo ir išvykote studijuoti griežtųjų mokslų. Ką baigėte ir kokia tarnyba užsiūlė praeiti?

— Gyvenimas yra labai realus. Remiantis šita prielaida, šalia muzikos teko baigti matematiką Loyolo universitete. Tad muzikai atiduodu savo širdį ir laisvalaikį, o kasdieninę duoną pelnausi, dirbdamas kompiuterių sistemų analizėje.

— Atrodo, kad studijų metu jus iškreipė iš pianisto kelio ir atvedė į dirigavimą. Juk, studijas baigęs, sugrįžot į Lietuvių operą kaip koncertmeisteris, po to — ir kaip operos dirigentas. Kokiu būdu tas posūkis susikristalizavo?

— Studijų metu mane domino ne vien pianino, bet ir dirigavimo menas. Mano dirigento kelias prasidėjo 1972 m., kai buvau dr. L. Kriaučiūno pakviestas būti IV-sios Tautinių šokių šventės dirigentu ir muzikiniu vadovu. 1973 m. vėl buvau II-jo Mokslo ir kūrybos simpoziumo rengė-

Alvydas Vasaitis, Hemeitino Chicagos Lietuvių operos sezono meno vadovas ir dirigentas. Nuotr. Lietuvių foto archyvo

jų pakviestas diriguoti prof. V. Jakubėno simfoninių ir chorinių kūrinių koncertą jo 50 metų kūrybos sukakčiai paminėti. Kaip operos dirigento debiutas įvyko 1974 m., diriguojant Verdi "Kaukių balių" spektaklį. Sekančiais metais taip pat dirigavau Donizetti "Meilės eliksyrą" ir šiais metais pasimatysime Verdi "Nabucco" spektakliuose.

— Jums teko operas diriguoti šalia Marijošiaus ir, berods, Kučiūno. Kokia jūsų nuomonė apie tuos du muzikus ir kiek jie jums padėjo?

— Patyrimas muzikoje, kaip ir kitose srityse, lygiai svarbus kaip ir teoretinių principų pažinimas. Talkininkaujant tiek maestro Kučiūnui, tiek maestro Marijošiui buvo progos daug pasisemti žinių iš jų patirties ir ilgo darbo dirigavimo srityje. Buvo progos praktiškai pagilinti teoretines muzikos žinias, buvo progos pažinti tai, kas pasiekama patirtimi, ko knyga ar paskaitos pilnai neapima. Su maestro Kučiūnu pradžioje dirbau kaip akompaniatorius, vėliau kaip vienas iš Operos choro chormeistrai, pagaliau dirigento asistentu.

1974 m. maestro Marijošius man pirmą kartą patikėjo dirigento batutą. Su maestro Marijošiaus "palaiminimu" pirmą kar-

tą išėjau diriguoti Verdi "Kaukių balių".

— Dvidešimt antrajam sezonui Lietuvių opera jus pakvietė dirigento ir meno vadovo pareigoms. Kokia nuotaika priėmė šį kvietimą ir kokia jūsų nuomonė apie Operos vienetą?

— Šį pakvietimą priėmiau su tikru malonumu. Lietuvių operos išreikštas man pasitikėjimas tuo kvietimu buvo atpildas po tiek metų artimų ryšių ir darbo su operos choro vienetu. Aplamai, Operos vienetas vertinu labai teigiamai. Nors daug veidų chore yra pakitę, yra ir choro veteranų, kurie dainuoja nuo įsikūrimo dienų, yra ir naujų choristų, tačiau jų pasižymėjimas, entuziazmas, meilė dainai yra išlikę ir nepakitę per beveik ketvirtį šimtmečio.

— Pasirošimas "Nabucco" operai jau visai prie pabaigos. Valdysba ir choro nariai jūsų darbą labai vertina. O jūs asmeniškai ar nenustatė, prieš išvedamas operos vienetą į sceną?

— Nusivylimas nėra, priešingai, tikrai su pakilia nuotaika laukiame "Nabucco" uždangos pakilimo. Dirbome daug, bet visada jaučiau visų šios operos dalyvių paramą ir entuziazmą, kad šio darbo vaisiai save pateisintų, kai opera pagaliau išvys,

Pasaulinės literatūros receptija šių dienų Lietuvoje

(Atkelta iš 3 pusl.)

linis pakrikimas Tarybų Sąjungoje tikriausiai didesnis, nekaip Vakaruose, ir nuo tokių draudimų anaipol nemažėja. Jei apie kurį nors klausimą nekalbama, jis tik darosi aštresnis: tas dėsnių galioja ir politikoje, ir etikoje...

Baigiant reikėtų pridurti, kad tarybinių leidyklų požiūriu "neegzistuoja" ne tik atakiri rašytojai, bet dažnai ir išsotos literatūros (pavyzdžiui, Izraelio literatūra).

Ką tokie "juodieji sąrašai" reiškia, pajutau apie 1973 metus, kai staiga užstrenkė durys daugybei mano siūlomų vertimų — Artaud, Saint-John Perse ir kitiems. Labiausiai mane nustebino Chlebnikovo istorija. Tas rusų poetas, Majakovskio draugas, miręs prieš 50 metų, tarybų valdžiai jei kuo ir nusikalto, tai tik tuo, kad rašė novatoriškai ir įdomiai. Paaškęs, kad jam "praieiti" sunkiau, negu kam kitam. Tuo metu dirbdamas ir enciklopedijoje, patyriau, kaip nelengva daugeliui autorių pasiekti net pirmąją receptijos laipsnį. Enciklopedijai — rusų enciklopedijos pavyzdžiui — buvo sudarytas įtrauktinų rašytojų vardynas. Labiau apsišvietę (ir drąsėsi) žmonės, į kuriuos buvo kreipiasi patarimų, pridėjo prie to vardyno apie dvidešimt mažinrašių puslapių vienu pavardžiu. Kiekviena iš tų pavardžių ir dabar be galo be krašto svarstoma, "politiskai tikrinama" ir dažnai šalinama, arba ją bent reikia charakterizuoti kuo primityvesniu leksikonu, nengiant plūdimo. Užtat didžiulė enciklopedijos dalį užima tarybiniai rusų rašytojai, kurių valdžias pareigas, premijas bei ordinus būtinai reikia išskirti, ir vad. broliškų tautų autoriai, dažniausiai nežinomi net pačioms broliškoms tautoms.

Kitas dalykas, iš pažiūros normalioji situacija, o iš tikrųjų žymiai ją pasunkinąs, yra TSRS prisijungimas prie autorinių teisių konvencijos. Už kūrinius, paskelbtus po prisijungimo dienos, reikia mokėti — ne tik "autorui", bet po jo mirties dar dvidešimt penkerius metus palikuonims. Sumos galbūt dažnai yra simboliškos, bet TSRS nemėgsta tvirta valiuta mokėti net simboliskų sumų. Kaip atrodo, vien dėl to dauguma naujų veikalų nebus verčiama, darant išimtį tikrai sovietizuotoms kreatūroms. Tuo bū-

du atsilikimas nuo pasaulinio literatūrinio proceso automatiškai įmontuojamas į leidybinį mechanizmą. Tiesa, šią padėtį galutinai įvertinti galėsime tik po kurio laiko.

Koks gi visų tų deformacijų rezultatas? Lietuviškai neturime nei dabartinės prozos šulį, nei daugelio geriausių pasaulio poetų; neturime nei knygose, nei scenoje įdomiausių pastarojo meno dramaturgų; ir, savaime aišku, neturime jokių literatūros teorijos veikalų, nukrypstančių nuo dogmatiškiausios suproto marksizmo. Smegenis ir jėgas eikvojamos kam kitam. Lietuva neatsuoja tikru pasaulinės kultūros oru. Vienokios ar kitokios įtakos, pasiekiančios lietuvių rašytojus, yra labai atsitiktinės ir dažniausiai ateina ne per lietuvišką knygą, o neregėtai aplinkiniais keliais.

Geležinė uždanga, žinoma, skeldėja, ir to proceso, kaip ir gamtos procesų, neįmanoma sustabdyti: ateis toks laikas, kada ji visai subyrės. Šių dienų pasaulyje informacijos varžymas yra anachroniškas ir palaipsniui darosi neįmanomas. Kaip tik šia ir slypi didžiausioji tarybinės sistemos silpnybė. Tačiau uždanga vis dar lopoma, ir juo labiau vertintinos kultūrininkų pastangos deformacijos bent iš dalies atitaisyti. Tos pastangos duoda vaisių, nes lietuvių kultūra nėra smukusi ligi daugumos kitų respublikų lygio. O kai ką derėtų padaryti ir emigracijoje. Čionykštėi alternatyvinei literatūrai galėtų priklausyti ne vien originalios knygos, bet ir, sakysime, Orwell'o ar Solženicino vertimai. Jie, be abejonės, pasiektų ir Lietuvą.

Nauji leidiniai

• LIETUVIŲ DIENOS, 1978

m. vasario mėn., Nr. 2. Redaguojama Redakcinė kolegija. Leidžia ir administruoja A. F. Skirius. Redakcijos ir Administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029. Tinė prenumerata — 15 dol.

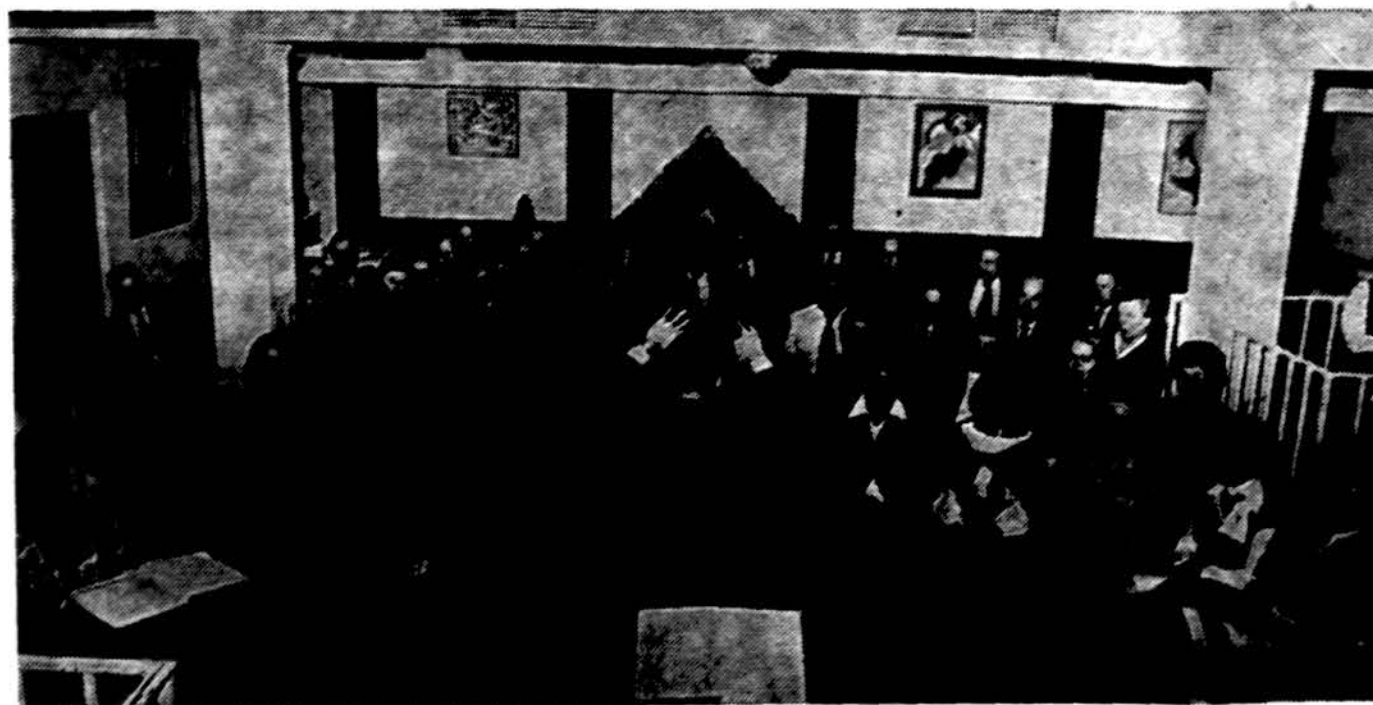
Daug puslapių teksto ir nuotraukų skiriama naujam Lietuvos generaliniam garbės konsulai Los Angeles inž. Vytautui Čekanauskui. Apie jaunuolius Lietuvos Taryboje ir kariuomė-

be kurių nuosirdžios talkos ir pagalbos šis darbas būtų neįmanomas. Šią operą režisuoja D. Hicks, kurio talentu taip pat galėsime scenoje pasigėrėti. Gili padėka S. Santarui, kurio dėka "Nabucco" balandžio 1 d. skambės lietuvių kalba.

— Kiek žinoma, G. Verdi "Nabucco" opera savo turiniu yra daugiau biblinė. Jūsų pastatyte kuo bus "Nabucco" opera artima mūsų publikai ir mūsų laikams?

— Nors "Nabucco" savo turiniu yra biblinė, bet jos pagrindinė mintis — laisvė, laisvė žmonėms ir tautoms. Šiais laikais, kai pasaulyje yra keliama laisvas tautų apsisprendimo klausimas, kai minime Kudirką, Kalantą, Sadiūnaitę. Ši tema mums ypač svarbi ir aktuali. Kai Verdi rašė šią operą, Italija buvo okupuota austrų. Laisvės troškio Judėja 586 metais prieš Kristų, laisvės savo tautai trokšta lietuviškoji išėjimą kartu su visa tauta. Drauge su "Nabucco" belaisvių choru galime kartoti:

O, tėvyne, tave mums išrovė!
O, tėvyne, skausmingai prarasta...
Tu palengvink, o Dieve, likimą,
Meldžia Tavo varginti vaikai!...
Vl. Rm.

Chicagos Lietuvių operos choro repeticijos metu. Prie pia nio Arūnas Kaminskis. Repetiją veda Alvydas Vasaitis. Nuotrauka Vyta. Jankovščiaus

nės kūrime rašo V. Prizgintas. Daug dėmesio skiriama neseniai atidarytam Lietuvių kambariui Wayne valstybiniam universitete, Detroit. Nepamirštas ir artėjantis Lietuvių operos sezonas Chicagoje ir kt.

Vladas Juodeika

DIDŽIOJI ILIUZIJA

Markizmas teorijoje ir praktikoje I-as tomas

Tai kapitalinis veikalas, kuriame autorius išdėsto marksizmo teorines prielaidas, ekonomiką, politiką, kultūros sampratą, santykius su religija ir etika, o taip pat Markso audringo gyvenimo fragmentus.

DIDŽIOJI ILIUZIJA parašyta įdomiai, lengvu stiliumi ir duoda vispusią informaciją. Kaina \$15.00. Užsakymus "Book Fund" vardu siųsti: Mrs. A. Puzura, 1284 Live Oak Drive, Anaheim, CA 92806. Knyga taip pat gaunama pas platintojus.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug autopsų, pildomi šia ju rėžimais. Pastnaudokite patogų planą atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilei užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą. Ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. — Prospect 6-8998

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS. Nuomoma, Pardoma, Taiso. Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas.

Phone — 561-4111
5610 S. Pulaski Rd., Chicago

A. TVERAS
LAKRODŽIAI IR ERANGENYS
Pardavimas ir Taisyimas
2646 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941

LADIES AND GENTLEMEN!
Hair formula JIB is Patented-Guaranteed in Switzerland and is Registered in U.S.A., Canada, Europe. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, strengthening HAIR, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR. Using JIB you will never be BALD or GREY. 100% Guaranteed. Listed in Drugist, Red-Blue Book, Drug-Chemist Order STRAIGHT JIB LAB.: J 12 J, 2557 W. 69th St., 1940 W. 47th St., So. 60th Ave. & 14th St., Chicago, Ill., 1147 S. Ashland Ave., 2634 No. Milwaukee Ave., Chicago, Ill. JIB Medicine Liquid 8 oz. week supply — \$6.00. Money Order postpaid Send Today.
JIB LABORATORY, 1427 So. 49th Ave., CHICAGO, ILL. 60650

MES STENGIAMES DUOTI LIETUVIAMS GERIAUSIA PATARNAVIMĄ IR GERIAUSIAS PIRKIMO SĄLYGAS. ĮSIGYKITE LABAI PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMI PRIEMONĘ.

Naujas 1978 m. Plymouth HORIZON — labai ekonomiškas, 4 cilindrai, su galionu 38 mylias.
Kaina nuo — \$3,706.00

1978 m. CHRYSLER kaina nuo \$4,700.00
Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų, įvairių kainų, pradedant nuo \$100.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai patalsys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 1515
Seniausios automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 60 m.
PLYMOUTH — VOLARE — CHRYSLER — ARROW

EKSKURSIJOS | LIETUVĄ 1978 METAIS !!
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
Isteigta 1950 m.

9727 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60643
Tel. — (312) 238-8787

6 VIENOS SAVAITES KELIONES:
1 — gegužės mėn. 1 d.; # 2 — gegužės mėn. 8 d. (užpildyta);
3 — gegužės mėn. 14 d. (užpildyta); # 15 — rugsėjo mėn. 25 d.;
16 — spalio mėn. 9 d.; # 17 — spalio mėn. 16 d.

DVIEJŲ SAVAITIŲ KELIONES:
4 — birželio mėn. 12 d. (Vokietija);
5 — birželio mėn. 18 d. (Roma);
6 — birželio mėn. 26 d. (Leningradas);
7 — liepos mėn. 2 d. (Roma);
8 — liepos mėn. 10 d. (Sveicarija);
9 — liepos mėn. 17 d. (Paryžius);
10 — liepos mėn. 24 d. (Ryga-Leningradas);
11 — liepos mėn. 31 d. (Leningradas);
12 — rugpjūčio mėn. 7 d. (Sveicarija);
13 — rugpjūčio mėn. 14 d. (Paryžius);
14 — rugsėjo mėn. 4 d. (Ryga-Leningradas);
15 — gruodžio mėn. 20 d. (Kaliėdina).

Dėl kelių ir platesnių informacijų kreipkitės | American Travel Service Bureau! Visos ekskursijos apima Kaimą ir Trakus. Visos skrenda su palydovu. Taipgi perduodame apsigyvenus akridimus (Čarterius) | Londoną, Frankfurtą, Zūrichą, Varšuvą, Havajus, Las Vegas ir kitur.

Incidents.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS ON
THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF THE

FRENCH KITCHEN

3437 West 63rd St. Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS ON
THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF

MARZANO'S

128 Lanes - Open Bowling Anytime
MARZANO'S MIAMI BOWL - 5023 So. Archer - Phone: 585-8787
MARZANO'S CLEARING BOWL - 5523 West 63rd St. - Phone: 585-4200
COCKTAIL LOUNGES - GRILLS - BANQUET ROOMS
AMPLE FREE PARKING

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY

Courtesy of

A-1 TOOL CORPORATION

1425 Armitage Avenue, Melrose Park, Illinois - Tel. Fillmore 5-5000

BEST WISHES TO OUR
MANY FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY

SENN PARK NURSING HOME

5888 North Ridge Ave. Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY

PARK LAWN PHARMACY, INC.

Phone - 735-6221
4324 W. Marquette, Chicago, Ill.

EASTER

BEST WISHES TO OUR
FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

Friendly Liquors

Phone: 778-9318
2646 West 63rd St., Chicago, Illinois

Best Wishes for a Joyous
Easter
From the

BERWYN PET SHOP

Full line of pet needs, also live pets
2829 Harlem Ave., Berwyn, Ill.
Tel. Pioneer 9-0660

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

CHATEAU REST HOME

Phone: 824-2010
3410 Milwaukee Ave
Northbrook, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

MATTHEW'S SUPREME HOMEMADE SAUSAGE SHOP

Phone: 586-2929
4328 S. Archer Ave., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS FOR A HAPPY
EASTER FROM

MING'S CHOP SUEY RESTAURANT

Phone: 586-2929
6525 West Archer Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of

LA MODA, INC. YOUR FAMILY SHOE STORE FOR MEN, WOMEN AND CHILDREN

Phone: 235-3441
1321 North Milwaukee Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of

WESTMONT Building Products Co.

Phone: 284-9870
quality brand paints Pittsburgh & Elliotts
Complete Line of Wall Coverings
6007 SO. ARCHER AVE., CHICAGO, ILL.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

PAINT BUCKET STORE

Phone: 284-9870
quality brand paints Pittsburgh & Elliotts
Complete Line of Wall Coverings
6007 SO. ARCHER AVE., CHICAGO, ILL.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of the

VILLA SWEDEN

Phone: 334-1883
5207 North Clark St.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

SEYMOUR'S SANDWICH SHOP

PHONE: WE 9-4508
732 South Sherman, Chicago, Ill.

Best Wishes To One And All
on this
Holy Easter Day
Courtesy of

A FRIEND

Phone: 582-2000
3700 West 63rd St., Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of the

EGAN FUNERAL HOME

Phone: 582-2000
3700 West 63rd St., Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of

GARNER MACHINE CO.

Phone: 328-1160
2617 South Wabash Ave., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR
MANY FRIENDS ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of

COZZI IRON AND METAL CO.

PHONE: 927-1634
2600 South Paulina St., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO MY MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of

RICHARD CANMAN INSURANCE

PHONE: 341-0888
175 West Jackson Blvd., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO MY
FRIENDS AND PATRONS ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of

RAY'S TEXACO SERVICE

PHONE: 586-7332
6434 So. Archer Ave., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of

LOYAL CASKET CO.

Phone: 722-4065
134 So. California Ave.
Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of

LOYAL CASKET CO.

Phone: 722-4065
134 So. California Ave.
Chicago, Ill.

Nauji leidiniai

• LAIVAS, 1978 m. vasario mėn. Nr. 2. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaguoja kun. J. Vaskas, MIC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Žurnalo prenumerata JAV ir Kanadoje — 4 dol., kitur — 5 dol.

Apie gavėnią, kaip kopimą į Kalvarijos mirtį ir Prisikėlimą, rašo J. Vaskas, o apie šokiadienių dorybes Stasys Žilys. Prisimenamas neseniai miręs kun. J. Mačiulionis, duodama religinio gyvenimo kronikos ir kt.

• AKIRAČIAI, 1978 m. vasario mėn. Nr. 2. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Redaguoja Redakcinė kolegija. Metinė prenumerata — 8 dol.

Šiame numeryje: Kazys Almenas, Algimantas Gureckas ir Vytautas Kavolis svarsto ekstremizmo priežastis, tikslus, priemones ir visuomenės reakciją prieš kraštutinių išpuolių; pokalbis su rašytoju Iochoku Meru; disidentinis žvilgsnis į lietuvių — lenkų santykius ir jų ateities perspektyvas; žvilgsnis į Lietuvą užklūva už alkoholizmo problemas.

• EGLUTĖ, 1978 m. vasario mėn. Laikraštis vaikams įseivijoje. Leidžia Nekaltai Pradėtis Marijos seserys. Vyr. redaktorė — ses. O. Mikailaitė. Administruoja Danguolė Sadūnaitė. Prenumerata metams — 7 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Spausdinama Antano Vaičiū-

laio apyskaitė "Senelis" ir daug pačių vaikų rašinių bei eilėraščių Vasario 16-tos temomis. Duodama apšviesti kalbos pratimų, galvosūkių, darbėlių, dainelių, gamtos ir aplinkos pažinimo. Laikraštis gražiai iliustruojamas mūsų dailininkų piešiniais: Z. Sodeikienės, A. Sruoginienės, L. Pakšienės, R. Vaidilaitės ir R. Lapšienės.

• VYTIS, 1978 m. vasario mėn. Nr. 2. Lietuvos Vyčių mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loreta Stukas, 1467 Force Drive, Mountside, N. J. 07092. Administracijos adresas: Vytis, 2524 W. 45th St., Chicago, Ill. 60632. Metinė prenumerata — 8 dol.

Rašoma apie arkivysk. A. Salatką, apie "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką", apie kovą už žmogaus teises. Daug vyčių veiklos kronikos. Žurnalas gausiai iliustruotas.

Atsiminimai iš bolševikų okupacijos Lietuvoje

Chicagoje gyvena lietuvių, kurios motiną bolševikai, įtardami turėjus ryšius su partizanais, uždarė trobeje ir kartu su namu gyva sudegino. Tokių beveik pilniškai kruvinių liūdnu įvykių buvo daug Lietuvoje. Reikia juos suregistruoti, kad pasilikyt istorijai, kad jaunosios kartos žinotų, kas yra bolševizmas praktikoje, ir kad viešosios nuomonės spaudimas sulaukėtų okupantų nuo panašių veiksmų.

Atidavęs spaudai knygą apie Sibiro lietuvių, kun. Juozas Prunskis ruošia atsiminimų knygą apie bolševikų okupaciją Lietu-

voje. Komunistų kalinti, "tardy-muose kankinti lietuviai prašomi jam siųsti surašytus atsiminimus. Taip pat rašyti apie nužudytuosius. Iš biografinių duomenų tepažymėti gimimo data ir vieta, išeita mokslą, paskutinė tarnyba, o detaliau surašyti tardymų, kalinimų, nužudymų smulkmenas. Leidinys bus dokumentinis, rašyti su tikromis pavardėmis ir pasirašyti. Anonimiški rašiniai nebus naudojami. Rašyti vieno lapo pusę, geriausia mašinėlė, pridėti ir nuotraukas. Siųsti adresu: Rev. J. Prunskis, 2606 W. 63rd St., Chicago, Ill. Knygą išleisti imasi Jūrų šiaulių kuopa "Klaipėda" Ciceroje.

• A. Klajūnas, REKVIUM. Filosofiniai — poeziniai atsiminimai. Išleista rankraščio teisėmis 100 egz. Leidinys 120 psl., kaina nepažymėta. Kaip atrodo, knygelė turėtų vadintis "Rekvium". Tačiau viršelyje užrašyta "Rekvium", o tituliname puslapyje "Rekvium". Maždaug to paties lygio ir autorius pretenzijos į poetinę kūrybą. Tačiau suinteresuoti gali rašyti: "Sietynas", P. O. Box 1046, Hamilton Ont., Canada.

Ką tik išėjo iš spaudos

Anatolijaus Kairio dramų rinkinys vienoje knygoje

TRYS DRAMOS

1. RUTELĖ, 4 v. drama
2. SAULĖS RŪMAI, 4 v. drama
3. ŽMOGUS IR TILTAI, 3 v. drama

Rinkinys dedikuotas nepriklausomybės 60 m. sukakčiai paminėti.

Kaina su persiuntimu \$6.55.

Užsakyti:
DRAUGAS
4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

ATOSTOGAUJAT CHICAGOJE?

Amerikos lietuviai labai mėgsta lankyti gimines. Chicagoje beveik kiekvienas turi giminių.

Būdami Chicagoje, aplankykite jūsų gerą draugą — dienraštį DRAUGĄ, kur galima pasirinkti knygų iš didžiausio Amerikos rinkinio. Beveik visi leidėjai platina knygas per DRAUGĄ. Atvykite asmeniškai pasirinkti tą knygą, kurią seniai norėjote įsigyti. Matysite, pasiimsite ir rankas, peržiūrėsite ir įstikinsite, ar norite pirkti.

Be to, galėsite pasirinkti kokį dalykėlį iš čia esančių rankdarbių ar keramikos. Pasirinkimas tikrai didelis.

Atvykę į Chicago, neužmirškite aplankyti DRAUGO.

Adresas: DRAUGAS, 4545 W. 63rd Street, Chicago, Ill. 60629, Telefonas LU 5-8500.

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS

Padangos. Priekinių ratų reguliavimas ir balansavimas. Stabdžiai. Dujintuvai. Išmetamieji vamzdžiai ir kiti patalymai. FIRESTONE TIRES. Wheel alignment and balancing. Brakes. Shock absorbers. Mufflers and pipes. Tune-Ups. Lubrication. Change of oil and filters.

COUNTRY AUTO AND TIRE SERVICE

2423 West 59th Street — Tel. GR 6-7777

Veikia nuo 7:00 val. ryto iki 8:00 val. vakaro.
Seštadieniais nuo 7:00 val. ryto iki 4 val. popiet.
Sventadieniais uždaryta. — Sav. MIKAS CERAS

AR TURITE ĮSIGIJĘ ŠIAS PLOKŠTELES?

DAINŲ IR ARIJŲ REČITALIS

— Jonas Vaznelis. Prie piano Aleksandras Kužilinas. — Tamsioj naktelėj, Dažni kraštai, Žalioji lankelėj ir kitos dainos. Kaina \$8.00

TIK TAU VIENAI

Igroja L.S.T. Korp. Neo-Lithuania orkestras su Algiiu Modestu, Vytautu Paškum ir Zigmū Mikužiu, Jr. — Dvi gitaros, Tau dėkoju, Negerk, Žali laukai, Sapnas ir kitos dainos. Kaina \$8.00

DAINOS IR ARIJOS

— Laima Stepaitytė. Dainų ir arijų plokštelė. Apynėlis, Rytmečio burtai, Meilės elektrynas ir kitos. Akompanuoja Aloyzas Jurgutis. Kaina \$7.00

AKVARELĖ

— Lietuviškos lengvos muzikos rinkinys: Žalioji banga, Dar nežinia, Tu man brangiausia, Oi, oi, oi!, Polka, Mažasis šeikas, Daina apie Kauną, Jūreivių valsis ir kitos. Kaina \$6.00

VILJJA

— Moterų kvartetas, direktorius L. Stukas, akompanuoja A. Malecki. Dainos — Kur gimta padangė, Apynėlis, Oi motinėle, Rūd rito, Už mėlynų marių, Piršliai, Kareivėliai ir kitos. Kaina \$6.00

SUTEMŲ GARSAI

— Vanda Stankienė. Orkestras ir trio — Bobby Christian, Svajonė, Joninių vabalėliai. Apibink mane, Tik nežinau, Kas iš to ir kitos. Kaina \$5.00

AR PAMENI...

— Vanda Stankienė. Orkestras Bobby Christian, muz. Vytautas Janėys. Neužmirštuolės. Ilgesys, Ar pameni, Sudiev, Sidabrinės naktys ir kitos pramoginės dainos. Kaina \$5.00

KUR LYGOS LAUKAI

— Šioje plokštelėje rasite: Tu, šame gimta, Ko nerimeti tu, žirdie, Kalnų sėkmė, Nebark manęs, Daina be galo ir įvairios kitos. Išleido "DAINA", Chicago. Kaina \$6.00

IS RYTŲ SALELĖS

— Alice Stephens direktorė ir jos dainininkės. Plemenėliams, I Betliejų bėkit, Sveika Marija, Dul-dul dūdelė, Pas močiutę augau ir kitos religinės, klasinės ir liaudies dainos bei giesmės. Kaina \$5.00

SONATA IR KITOS MODERNIOS LIETUVIŲ DAINOS

— Alice Stephens direktorė ir jos dainininkės. Sonata — Bruno Markaičio. Kitos — Vakarų ilgesys, Batsiuvelis, Vėjų šventė, Kodėl, dainelė? Kaina \$5.00

AUKURAS

— Alfonsas Mikulakis — dirigentas. Kanklių orkestro vadovė — Ona Mikulskienė. Atlieka Vysk. Valančiaus lituanistinės mokyklos ansamblis. Kaina \$5.00

VASAROS SOKIS

— Lietuviškos lengvos muzikos rinkinys. Vasaros šokiai, Baravykas, Lietuviškoji pirtis, Kol namos nėra namuos, Meilė prakdyto, Sekmadienis ir kitos. Kaina \$7.00

ZALIAS VEJAS

— Lietuviškos lengvos muzikos rinkinys. Putiniai, Saulėleidis tėviškėje, Juodkrantė, Žavingoji raganėlė, Žaliam sode, Jeigu meile tiki ir kitos. Kaina \$7.00

Užsakymus siųsti: DRAUGAS, 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629

Užsakant pridėti 50 centų už kiekvieną plokštelę persiuntimui. Išleista gyvenimojo taisyklė mokla 5% mokėtojų. Užsakymams į Kanadą reikia pridėti po 1.75 pašto išlaidoms.

Linksmų Šv. Velykų Švenčių

Linkime visiems mūsų klientams ir draugams

BRIGHTON BAKERY

2427 W. 46th Pl., Chicago, Ill. 60632

PHONE — VI 7-1250

Ant. ir Nijolė Mackevičiai, sav.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
FOR A HAPPY EASTER
Courtesy of the

MODELL FUNERAL HOME
5725 South Pulaski Road, Chicago, Illinois
Tel. PORTsmouth 7-4730

SINCERE BLESSINGS TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

MURPHY MOTOR EXPRESS
2920 So. 19th Avenue, Broadview, Ill.
MURRAY 1-1150

BEST WISHES TO OUR MANY FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

MARQUETTE NATIONAL BANK

Phone — 476-5100
6316 South Western Ave., Chicago, Ill.

SINCERE BLESSINGS TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

A FRIEND

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

Pulaski Savings and Loan Association

3156 South Morgan Street, Chicago, Illinois — Phone: 927-3500

BEST WISHES TO OUR MANY FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

ALTRU NURSES REGISTRY
Professional and Non-Professional Nurses
161 Green Bay Road, Wilmette, Illinois Phone 256-4005

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS ON
THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF YOUR LOCAL

BONANZA SIRLOIN PIT
PHONE: 424-5884

8150 South Cicero Ave. Burbank, Illinois

SINCERE BLESSINGS TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF THE

RAVENSWOOD OFFICE SUPPLY
1926 W. IRVING PARK RD., CHICAGO, ILLINOIS
PHONE: 549-2122

SINCERE BLESSINGS TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY

Courtesy of the

LAWNDALE AUTO BODY SHOP
3101 SOUTH RIDGELAND AVE., BERWYN, ILL. PHONE: 788-1133

SINCERE BLESSINGS TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF

Action Automatic Transmissions
COMPLETE TRANSMISSION SERVICE
4300 WEST 63RD STREET, CHICAGO, ILL. PHONE - 735-4536

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF

PETER AND MARY ZELKOVICH
SELF SERVICE LIQUORS
Grand Avenue, Lake Villa, Illinois — Phone: 356-9825

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
— FROM —

ST. MARY STAR OF THE SEA
6435 So. Kilbourn, Chicago, Ill., Phone: 767-1246

SINCERE BLESSINGS TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
— Courtesy of —

A FRIEND

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

PHOENIX CLOSURES, INC.
2444 WEST 16TH ST., CHICAGO, ILLINOIS, PHONE: 226-1700

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF THE

GESTETNER CORPORATION
DUPLICATING MACHINES AND SUPPLIES
531 NORTH STATE ST., CHICAGO, ILL., PHONE — 487-6411

BEST WISHES TO ONE AND ALL ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of

RICHARD J. ELROD
SHERIFF OF COOK COUNTY

Best Wishes To One & All
On This Holy Easter Day
In Loving Memory
of

Julius Perpoli

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
CRAWFORD SAUSAGE COMPANY, INC.
2310 So. Pulaski Rd.
Chicago, Illinois Tel. 277-3095

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
From

ST. FIDELIS CHURCH
Phone — 486-8700

Mass 7:30AM-8:45AM English
Sat. 6:00PM English
Sun. 8:00AM Polish
9AM English, 10AM Polish
11:15AM English, 12:30PM Spanish

1406 N. Washtenaw
Chicago, Illinois
Tel. 486-8700

SINCERE BLESSINGS TO ONE
AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

K.M.S.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the
JA MAR JEWELERS
4915 Oakton Street
SKOKIE, ILLINOIS
Phone — 679-0010

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
McWILLIAMS ELECTRIC CO.
PHONE: 355-0407
1042 East Chicago Ave., Naperville, Ill.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
ARCHER LUNA CYCLERY
Phone — 585-2176
5866 S. Archer Ave., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the
ROACH FUNERAL HOME
PHONE: 366-5054
Forest Park, Illinois

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
— From —
ST. MICHAEL ARCHANGEL CHURCH
Phone LA 3-1248
4821 So. Damen, Chicago, Ill.

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
JEL-SERT COMPANY
PHONE: 921-8477
P.O. Box Nr.261, West Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
SLUDGE REMOVAL and SEWER SERVICE
Phone: 889-5175
5316 West Diversey, Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
From the
SOUTHWEST FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSN.
PHONE 436-4600
3525 W. 63rd St., Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
Bartacki's Pharmacy
Accurate Prescription Service
4259 W. 63rd St., Chicago, Ill.
Tel. — REliance 5-5868

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the
AVENUE PICTURE FRAME SHOP
PHONE — 525-7911
2301 W. Belmont Ave., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of
KIRK'S HALF SIZE SHOP
PHONE: 233-4273
2145 West 95th St., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS
FOR A JOYOUS EASTER
From the
SHANGHAI RESTAURANT
3552 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. — CR7-0827

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
From the
REEDER HEATING AND AIR CONDITIONING
Sheet Metal Work
4621 W. 63rd St. — Tel. 767-7100

SINCERE BLESSINGS TO ONE
AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
MALEC & SONS FUNERAL HOMES
6000 N. Milwaukee Av., Tel. 774-4100
834 N. Ashland Av., Tel. 421-6900
CHICAGO, ILLINOIS

Best Wishes To Our Many Friends
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
LEE TELEVISION SERVICE
(Electronics)
6359 S. Central Ave., Chicago, Ill.
Phone — 585-5145

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
— From —
ST. TARCISUS CHURCH
Phone — RO 3-8228
6020 W. Ardmore, Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of
TOSCANA BAKERY
PHONE: 348-5576
2130 North Sheffield Ave.
Chicago, Ill.

Best Wishes To Our Many Friends
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the
LEITZ DIE & TOOL CO., Inc.
Phone — 271-1408
5462 N. Damen Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of
EMCO INDUSTRIES
Phone: AU 7-4444
4956 W. Division St.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO ONE AND ALL
ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of

A FRIEND

SINCERE BLESSINGS TO
ONE AND ALL ON THIS
HOLY EASTER DAY
from
ST. THECLA CHURCH
Rev. Fr. Matt Bednarz
Phone: 792-3077
6725 West Devon Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of the
GLOBE TOP PRICES PAID FOR JUNK CARS
Phone: 286-5568
280 Old Higgins Road, Des Plaines, Ill.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of the
RIDGELAND NURSING HOME
Phone: 597-9300
12550 Ridgeland Ave.
Palos Heights, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of the
VALIANT RESTAURANT
Phone: 422-0345
7844 South Cicero Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of
"AABA" WINDOW CLEANERS & JANITOR SERVICE
PHONE: 283-2222
4151 West Lawrence Ave., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of
MIKITA'S SAUSAGE SHOP
PHONE: 283-4794
4410 Milwaukee Ave., Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS ON THIS HOLY
EASTER DAY
Courtesy of
CLASSIC ELECTRIC SUPPLY, INC.
PHONE: 366-1014
7700 West Madison St., Forest Park, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS
AND PATRONS ON THIS
HOLY EASTER DAY
COURTESY OF
B-F LIQUORS
Phone: 472-6365
950 West Armitage Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR MANY
FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF
HOFFMAN TRUE VALUE HARDWARE
Phone: 478-7047
3414 West 63rd St., Chicago, Ill.

BEST WISHES ON THIS
HOLY EASTER DAY
COURTESY OF
JACKSON STORAGE & VAN AGENT
ALLIED VAN LINES
Phone: 352-4100
106 East Burlington, LaGrange, Ill.

HAPPY EASTER
MAY THIS BLESSED DAY BE ONE OF JOY FOR YOU AND
YOUR LOVED ONES
Courtesy of

DUWALL INC., DRYWALL
PHONE: 423-3323
9250 So. Lawndale Ave. Evergreen Park, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

GOLDEN AGE RESTAURANT
Phone: 422-3333
4545 West 95th St. Oaklawn, Ill.

SINCERE BLESSINGS TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

MILLER'S RESTAURANT
Phone: 743-3333
7011 North Western Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS ON THIS HOLY
EASTER DAY
COURTESY OF

GEORGIS RESTAURANT AND LOUNGE
BANQUETS - CATERERS - TWO BANQUET ROOMS - PARTIES TO 350
FOR RESERVATION PHONE: 767-7696
6339 South Central Ave.
Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the

FLAMING TORCH RESTAURANT
Phone: 253-3300
253 East Rand Road
Mt. Prospect, Ill.

SINCERE BLESSINGS TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF THE

SKYVIEW RESTAURANT
COMPLETE MENU OF FINE FOODS - OPEN 24 HOURS
FAMILY DINING - AMPLE PARKING
Phone 767-1886
4801-03 West 63rd St. (Corner Cicero Ave.), Chicago, Illinois

BEST WISHES TO MY MANY FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

DR. FAUSTO CIULINI
PHONE: 767-3171
4324 West 63rd St., Chicago, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the
EVANS PRODUCTS CO., CRECO DIVISION
ENGINEERED METAL FABRICATIONS
PHONE: AREA CODE 815-338-2879
14512 Washington
Woodstock, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND PATRONS
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF THE

Public Federal Savings & Loan Association
MEMBER OF THE F.S.L.I.C.
3 - LOCATIONS TO SERVE YOU
8300 So. Marquette Ave. — Phone: 221-4828 — Chicago, Ill.
615 Westworth Ave. — Phone: 862-5530 — Calumet City, Ill.
1400 Torrence Ave. — Phone: 868-4000 — Calumet City, Ill.

SINCERE BLESSINGS TO OUR MANY FRIENDS
ON THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF
DAVE CORY FORD
FACTORY AUTHORIZED SALES & SERVICE
PHONES: NILES 647-0444 CHGO. 763-1500
6200 WEST TOUHY AVE. NILES, ILLINOIS

BEST WISHES TO MY FRIENDS AND ASSOCIATES ON
THIS HOLY EASTER DAY
COURTESY OF

WEG'S BODY SHOP
EXPERT COLLISION REPAIR SERVICE
ALSO GUARANTEED RUSTPROOFING AT A REASONABLE PRICE
5412 SOUTH HARLEM AVE. Phone: 584-5397 SUMMIT, ILL.

BEST WISHES TO ONE AND ALL ON THIS
HOLY EASTER DAY
Courtesy of

STANDARD OIL CO.
Division of AMOCO
200 East Randolph St. Phone: 856-6111 Chicago, Ill.

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of

SURPLUS FABRICS
PHONE: 549-5220
3080 North Lincoln Ave., Chicago, Illinois Also
PHONE: 966-2280
7232 West Dempster, Morton Grove, Ill.

SINCERE BLESSINGS TO ONE AND ALL
ON THIS HOLY EASTER DAY FROM THE
1ST NATIONAL BANK OF LINCOLNWOOD
PHONE: 583-4800
6400 Lincoln Avenue Lincolnwood, Illinois

BEST WISHES TO OUR FRIENDS AND ASSOCIATES
ON THIS HOLY EASTER DAY
Courtesy of the
ARCHER CALIFORNIA RENTALS
TRUCKS - VANS - TRAILERS ALL SIZES
PHONE: 847-0630
4051 South California
Chicago, Illinois

REDAGUOJA ST. SEMENIENE, 6507 TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TELEF. 925-5068

VELYKINIAI SIMBOLIAI

STEFANIJA STASIENE

Su atbundenčia gamta ir pirmomis pavasario gėlėmis mes sutinkame Velykų šventę. Tačiau jos neturėtų mums gilesnės prasmės, jei kartu neišgyventume prisikėlimo džiaugsmo bei prisikėlimo vilties.

Kaip augalas pavasarį stiepiasi į saulę, taip ir žmogus šiuo metu savo dvasia kyla į viršų, siekia gerio, grožio ir tiesos. Mums Velykų šventės sudaro krikščioniškojo gyvenimo ir krikščioniškos meilės pavasarinį festivalį. Kai tuo tarpu prieš krikščionybę tai buvo tik gamtos atgimimo bei prisikėlimo iš žemės miego šventė. Tad šio laikotarpio žmogus šios šventės dėmesį ir buvo nukreipęs į gamtą bei pavasario gamtos dievą. Pagal germanų mitologiją, pavasario dievas Eostre šiuo sezonu atidarydavo Valtalos vartus saulės dievui Baldurui, kuris saulės šviesą ir šilumą siųsdavo į žemę.

Krikščioniškame pasaulyje šis gamtos atbūdimas sutampa su Kristaus prisikėlimu. Todėl su šia švente susiję papročiai bei šventės simboliai reiškia daugiau dvasinio džiaugsmo, vilties, krikščioniškos meilės, tobulumo bei žmogaus sielos amžnumo.

Daugelis gražių papročių bei simbolių šiandien puošia Kristaus prisikėlimo šventę. Štai kad ir gražiausia gamtos puošmena — gėlės, kurias M. Pečkauskaitė vadina pirmuoju pavasario žemės džiaugsmingu žipsniu. Ir kas gali maloniau ir skaisčiau nusišypsoti, kaip pavasario saulės pasėtos miškuose žibutės ar iš sniego bekylantys varpeliai. Šiame krašte ryškiausias velykinis simbolis Bermudos lėlija, kurios baltumas ir grožis, kilęs iš žemės, simbolizuoja Kristaus prisikėlimą. Todėl ir legendoj sakoma, jog Kristus, prisikėlęs anksčiau rytą, išėjo į sodą pasivaikščioti ir kur jis tik žengė, jo pėdose kilo iš žemės baltos lėlijos. Tačiau daugelį velykinių papročių ir simbolių jau randame prieš Kristaus laikus. Lėlijos taip pat turi savo šaknis senoje graikų mitologijoje. Čia graikų mitas pasakoja, jog Demeteriaus duktė Perseponė pusę metų būdavo išstremta į požemius, o kas pavasarį grįždavo su gėlėmis į žemės paviršių. Taigi gėlių simbolika visada ta pati, reiškianti naują gyvenimą ir naują viltį. Kitas klasiškas Velykų simbolis — kiškutis, kuris taip pat simbolizuoja naują gyvybę. Velykos paprastai švenčiamos pirmą sekmadienį po pavasarinio mėnulio pilnaties. Su mėnulio atmainom kiškutis rišamas todėl, kad jis gimsta atvirom akim, kai tuo tarpu kiti gyvuliai gimsta akli. Kiškutis, kaip velykinis simbolis, Vakarų Europoje užtikamas tik 17-me šimtmečiuje. Ypač vaikų jis labai mėgiamas ir jungiamas su įvairiais velykiniais papročiais.

Atrodo, kad bendras Velykų simbolis, kuris visų tautų papročiuose ir šiandien gyvas, tai kiaušinis, arba, tiksliau sakant, margutis.

Kiaušinio forma yra seniausias žmogui žinomas simbolis, tai stebuklas naujo gyvenimo. Egiptiečiai, persai, finikiečiai, indai ir daugelis ano meto tautų manė, jog pasaulis išsivystė iš didelio kiaušinio. Net suomių epe Kalevaloj sakoma, jog pasaulis sukurtas iš sprogusio kiaušinio. Kai kurios Azijos tautos tikėjo, jog ir žmogus kilęs iš kiaušinio. Tad nenuostabu, kad daugelis tautų įvairiausių spalvų ornamentika kiaušinius įpynę į savo tautos papročius. Krikščionybės laikais kiaušinio simbolinė reikšmė tapo suliedinta su Kristumi, kaip prisikėlimas naujam gyvenimui. Kada kiaušinius pradėta dažyti, tikros datos nežinoma. Tad aišku, kad jie jau buvo dažomi ir prieš Kristaus gimimą. Manoma, kad tas paprotys atėjęs net iš Afrikos. Europoje kiaušinius pirmieji pradėjo dažyti Makedonijos krikščionys. Vėliau šį paprotį pasisavino anglai, vokiečiai ir kitos tautos. Labai ištobulintas kiaušinių dažymas su savita, labai precizine ornamentika reiškiasi slavų tautos: ukrainiečių, čekų, lenkų ir rusųose.

Mes taip pat turime seną ir labai savitą margučių dažymo tradiciją. Pirmą kartą margučių mūsų literatūroje mini M. Mažvydas 1549 m. Dažus naudodavome natūralius, o ornamentuodavome vašku ir skutinėdavo peiliuku. Raštai labai originalūs.

VOKIETIJOS FAŠINGUOS — KARNAVALUOS

VIDA SIDRYTĖ

Vokiečiai uoliai dirba ir smarkiai švenčia. Kai rudenio pynuo gėris apyniai prinoksta ir kai vasaros derlius jau surinktas, vokiečių liaudis atvangoja linksmais vyno ir alaus festivaliais. Nors ir išgeria stebėtinai daug, bet vis tiek nenumalšina kito troškulio — noro išsidūkti. Toks tai žmogus! Štai lapkričio 11-tą, 11 valandą, prasideda didysis fašingas — karnavalas.

JAV-ėse nepastebimai artėja gėvėnia. Nė nepasijunti — jau Pelenų dieną laikas ko nors atsi-

dažniausiai geometriniai, sudaryti iš lankstelių ir taškų. Vėlesni raštai gyvuliniai, arkliai, vabalukai, plastakės ir t. t.

Rytų krikščionys paprastai kiaušinius dovanodavo savo artimiesiems Velykų rytą. Mūsų tautoje būdavo paprotys kiaušinius dovanoti ir kitais atvejais. Aukodavo kiaušinius per šv. Jurgį bažnyčioje ar pakeleivui, pavargėliui, sergančiam kaimynui, darbininkams, pradėjus ar užbaigus darbą, piemenėliams ir t. t. Visa tai simbolizudavo mūsų tautos gilų tikėjimą ir meilę artimui.

Salia margučių labai populiarus velykinis simbolis tai Velykų avinėlis, kuris mūsų velykiniam stale sudarydavo centrinę figūrą. Apskritai avinėlis simbolizuoja patį Kristų. Ši simbolika yra kilusi iš žydų Velykų, kur avinėlis reiškė gyvą auką Dievui. Krikščionybė jį perėmė, kaip Kristaus pasiaukojimą ir mirtį už žmonių nuodėmes.

Žinoma, yra daug įvairių velykinių papročių bei simbolių, kurie vienoj tautoj daugiau, kitoj mažiau žinomi ir praktikuojami. Tačiau visi jie primena mums Kristaus ir žmonijos prisikėlimą naujam gyvenimui. Kristaus kančia, mirtis ir triumfalinis prisikėlimas ne vien tik istorinis įvykis, bet ir faktas, kuris nerišamas nei su laiku, nei su erdve, o visad gyvas ir aktualus. Kristaus prisikėlimo šventės prasmė niekam nepaslapstis, tik ją reikėtų stengtis įgyvendinti mūsų kasdienybėje. Žmonijai būtų tikra palaima, jeigu Kristaus artimo meilės ir pasiaukojimo keliu kiekvienas sektume.

sakyti ir niekuo nenusidėti. Vokiečiai gi, žinodami, kad prieš Velykas reiks nurimti ir prablaivėti, kelia fašingo puotą, kuri tęsiasi visą žiemą.

Sudiev, mėsa!

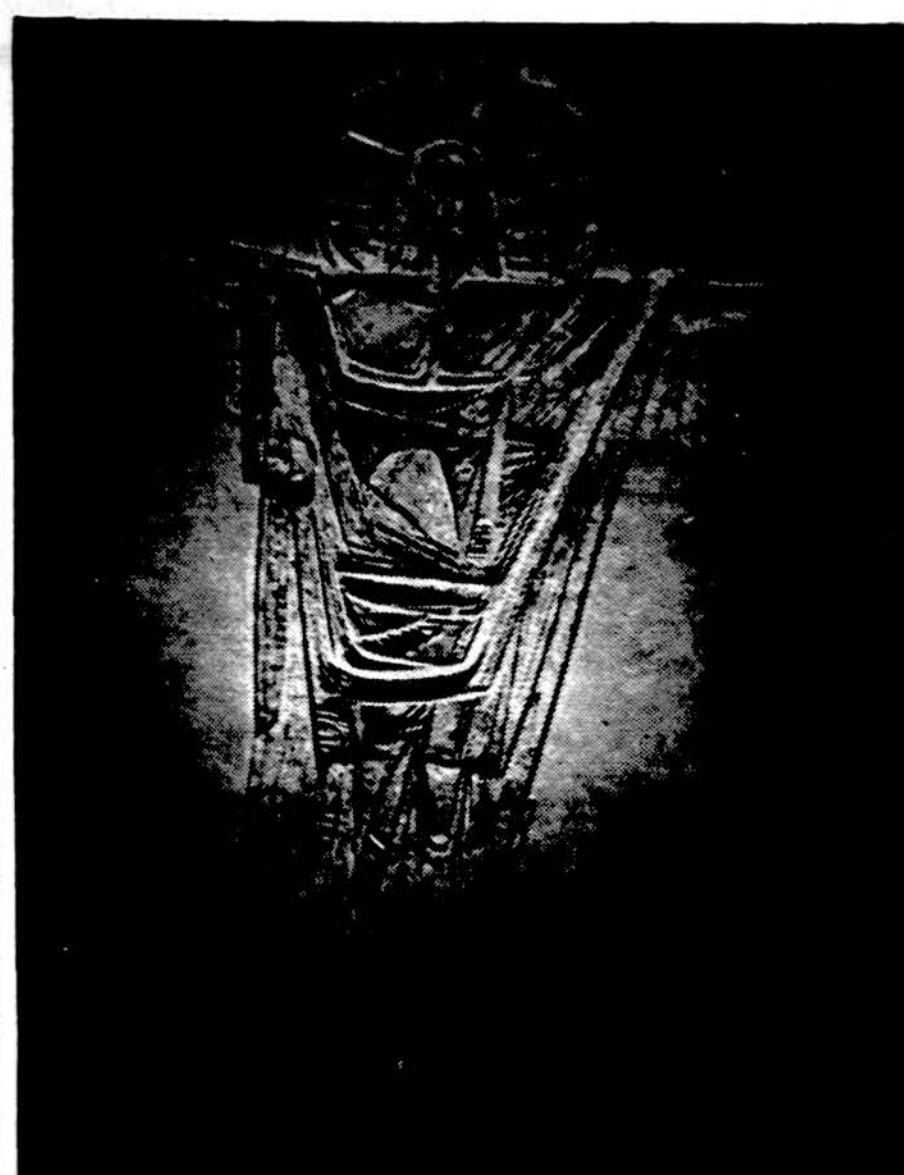
Šita džiaugsmo ir juokų demonstracija nėra modernių vokiečių išradimas, o atsekęs romėnų Saturnalių ir germanų Julfestą. Karnavalą jie šventė po atviru dangumi su šokiais, triukšmingais maskaradais ir žaidimais, lyg tikėdami tuo greičiau

pašalinsią žiemą. Kaukės ir savotiški apsirėngimai pasitarnavo apsigynimui nuo blogų žiemos dvasių. Pats žodis "karnavalas" kilęs iš lotynų kalbos ir turi tris interpretacijas: "Carne vale" (sudiev mėsa) yra atsisveikinimas su mėsa, nes gėvėnioje reikėjo pasninkauti. Bet lotyniškai "carne" (kaip ir vokiškai "Fleisch") taip pat reiškia "kūną". Taigi "carne vale" — tegyvuoją kūno linksmybės! Karnavalas irgi panašumų turi su "carrus navalis", kas reiškia laivyno vežimą. Senovėje pavasario šventės metu veždavo laivą, primenant, kad vandens keliai yra jau laisvi laiviniams.

Šiais laikais ši šventė ypač paplitusi Vokietijoje. Koelno ir Mainzo miestuose ypač ji švenčiama su linksmomis komedijomis ir smagiais pokštais. Sudėtingose apeigose čia pajaukiami vietiniai veikėjai, valdžios, bažnyčios, ir partijų vadai. Bavarijoje yra net tam tikra "kvailių fašingo naktis" su "kvailių teismais".

Ore skraido skanėstai

Sekdama vokiečių geru pavyzdžiu, mūsų lietuviška gimnazija Huetenfelde paruošė taigpi savo fašingą (ir dar neblogą!). Bet vis vien kai kurie iš mūsų norėjome nuvažiuoti į Mainzą pamatyti, kaip profesionaliai šventė švenčiama. Vos įlipus į traukinį jau ten maišėsi savotiški keleiviai: vienas su ilgais violetiniais plaukais, kitas su garbanotu žaliu pakausiu; vienu veidui buvo apklipoti margom žvaigždutė, kiti prie drabužių prisirišę skambaliukai. Štai, ir Mainzas! Geležinkelio stotis, paprastai niūri vieta, šį kartą kunkuliavo dažytais žmogais. Mums nebuvo laiko spoksoti, nes jau trenkė orkestras. Virš minios

Vytautas K. Jonynas (Bareijfas Worcesterio šv. Kazimiero bažnyčios frontinėje sienoje)

svyravo ir linkčiojo žiūrovams aukštos parodos figūros. Mus iš anksto perspėjo, kad daug skandėlių bus svaidoma iš fašingo vežimų, tai mes užlipome kuo aukščiau, iškilome virš minios. Paradininkai buvo dosnūs! Tuo laiku tirštai snigo, bet atrodė, kad su sniegėm kritę tiek pat saldalių ir žaisliukų. Mūsų kišenės greitai prisipildė spalvingais kamuoliukais, saldumynais, geltonų gėlyčių puokštėm ir plasti-

kiniais gyvuliukais. Iš oro susi- aukštos parodos figūros. Mus iš anksto perspėjo, kad daug skandėlių bus svaidoma iš fašingo vežimų, tai mes užlipome kuo aukščiau, iškilome virš minios. Paradininkai buvo dosnūs! Tuo laiku tirštai snigo, bet atrodė, kad su sniegėm kritę tiek pat saldalių ir žaisliukų. Mūsų kišenės greitai prisipildė spalvingais kamuoliukais, saldumynais, geltonų gėlyčių puokštėm ir plasti-

Tuo tarpu paradas nusirangė tolyn Manzo gatvėmis. Mes pasikeisdavome sveikinimais "Helau! Helau!" su visais parados dalyviais, išskyrus arklius — ir Neandartalo žmones. Šitie tikrai kriukšėjo ir, neradę mūsų tarpe jokių dinozaurų, grasino žiūro-

vams savo vėzdais. Po trijų valandų fašingo eitynės baigėsi. Vėl sulipome į traukinį, kad grįžtume į savo kasdienybę.

Po linksmybių — gėvėnia

Tačiau, dar nei Artinasi vakaras, o naktis išskviečia tas keistas būtybes, kurios vengia dienos šviesos. Prieš keletą naktų, visokiausios fašingo baidyklės įslinko į Vampyrų pokylį Heidelberge. O Mannheim'e per "Rosenmontagball" irgi radau savotiškų asmenybių mišinį: elegantiškoje salėje storapilviai romėnų imperatoriai šoko su pelytėmis, ispaniškos gražuolės viliojo svetimų pasaulio keleivius, gorilos mėgino tango su arabiškom princesėmis. Atstovaudama Amerikai, aš apsirėngiau indėnė ir netrukus suradau kitų "tautiečių", margais drabužiais ir perukais, dryžuotomis kojineis ir komiškomis skrybėlaitėmis.

Antradienį, paskutinę fašingo dieną, gimnazijos pramogautojai dar nepasidavė. Berniukų pilies salėje kabojo tiek daug balionų ir spalvingų kaspinų, kad įėjus jauteisi, lyg dulkelė dideliam kaleidoskope. Tarp pažįstamų maišėsi ir "naujų", nematytų asmenybių. Judriausia buvo viena "juoda mamulė", matyt, neseniai atvykusi iš Louisiana planacijų. Vartydama dideles baltas akis, mojuodama rankomis, ji stengėsi prižiūrėti du "kūdikėlius", kurie tik murkėjo su šulputukais burnoje ir meškiukais rankose.

Tačiau laiko nesustabdysi, net ir fantazijos pasaulyje! Balionai buvo susprogdinti, kaukės numestos, tikri veidai atidengti. O trečiadienį, kai buvo užberti peleanai ant kaktos, tai mintys vėl grįžo prie rimto gyvenimo, prie studijų ir darbų. Gėvėnia!

GARSIOSIOS AMERIKIETES

JANE ADAMS

Ji įsteigė Chicago Hull House 1889 m. Tai buvo pirmas bendruomeninis aprūpinimas JAV-ėse, užtikrinęs maistą, darbo suradimą ir sveikatos apsaugą visiems vargšams ir naujiems emigrantams.

SUSAN B. ANTHONY

50 metų ji vadovavo moterų teisių sąjungai kartu su savo

drauge Elizabeth Cady Stanton. Ji dirbo moterų balsavimo teisių labai kaipo mokytoja, paskaitininkė ir laikraščio redaktorė.

ELIZABETH BLACKWELL

Ji buvo pirmoji moteris, baigusi medicinos mokslus JAV-ėse. Kai jai nebuvo leista praktikuoti miesto ligoninėse, jinai įkūrė savo nuosavą ligoninę ir kovojo dėl moterų gydytojų pripažinimo.

PEARL BUCK

Josios geras Kinijos pažinimas, gyvenant tame krašte 40 metų, suteikė geros medžiagos josios nepaprastai populiarioms knygoms, įskaitant ir "Gerąją žemę". 1938 m. ji tapo vienintele amerikiete moterimi — rašytoja, gavusia Nobelio premiją.

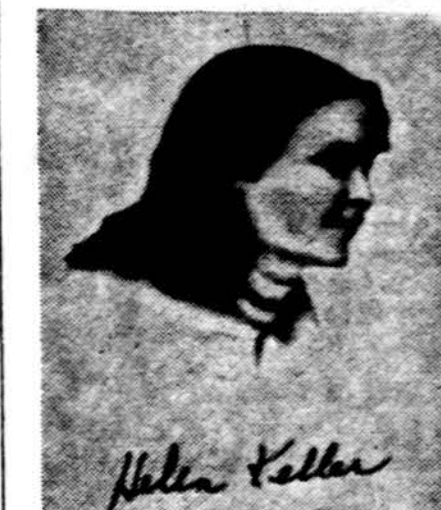
TARDYTOS IR KALINTOS MOTERYS

Lietuvės, pergyvenusios bolševikų tardymus ar kalinimus, ar galinčios paliudyti kitus jų okupacijos įvykius, prašomos sura-

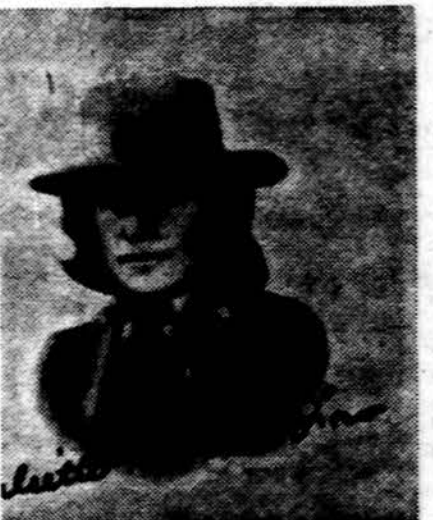
AMELIA EARHART

Jinai buvo pirmoji moteris, perskridusi solo Atlanto vandenyną ir pirmasis asmuo tiek tarp vyrų, tiek tarp moterų, skridusi skersai Ramųjį vandenyną (Pacific) nuo Havajų į Kaliforniją. Josios drąsa ir šiandien dar žavisi, o jos likimas dar ir dabar visai nežinomas (dingo be žinios skridime).

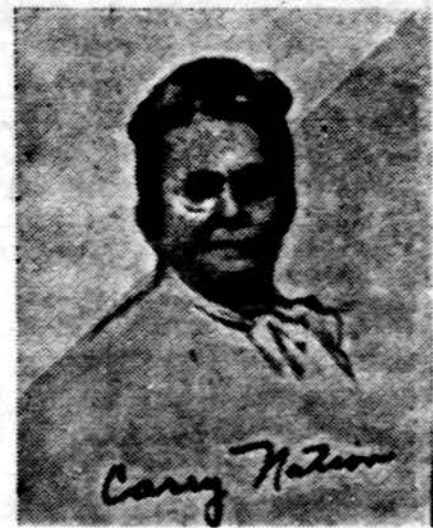
HELEN KELLER

Ji buvo akla, kurčia ir nebylė, o tačiau nugalėjo savo igimtus trūkumus, padėdant joms mokytojai Anne Sullivan. Aukėjo savo gyvenimą padėti akliems ir kuriems, kad jie būtų viskuo aprūpinti, įsigytų mokslą, galėtų dirbti ir naudotis kitomis įvairiomis galimybėmis.

JULIETTE GORDON LOW

Ji įsteigė mergaičių skaučių sąjungą JAV-ėse 1921 m. ir ji buvo pirmoji tos tautinės organizacijos vadovė. Tuntai buvo sudaryti kiekvienoje valstijoje, kad užtikrintų skautišką mergaičių auklėjimą nuo 7 iki 17 m. amžiaus.

CARRY NATION

Ji kovojo prieš svaiginamųjų gėrimų gamybą ir jų naudojimą. Kovojo su kirviu, maišu, pilnu akmenų, ar geležiniu basliu. Josios nekentė ir kartu bijojo, kai ji lėkdavo per Kansas smukles, daužydama butelius ir naikindama barus.

Dvi rankos, sujungtos malda, atlieka tikėtiną darbą ant žemės, kaip visas žmonių artillerijos griauimas.

Victor Hugo

Mokytoja Vida Sidrytė su Vasario 16-tosios gimnazijos mokiniais